

The book cover features a photograph of a mountainous landscape. The foreground is dominated by a rocky, reddish-brown slope. In the middle ground, a valley opens up, showing a small stream or riverbed. The background consists of steep, rocky mountains under a blue sky with scattered white clouds. The title and author's name are printed in large, yellow, serif capital letters over the image.

ЈУСИФ ӘЛИӨҒЛУ

ЧАЛМАЛЫ
ДАҒ
ЗИРВӘСИДИ
КӨЈЧӘНИН

DOI <https://doi.org/10.25045/k.nurubay.calmali>

ISBN 9789952536256

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6958-5412>

METADATA

Type	Book
Title	Çalmalı dağ zirvəsidi Göyçənin
Editor	Həmid T., Bayramov A., Bayramov İ., Mustafaoğlu S.
Edition	
Authors	Bayramov Yusif
Experts	
Year	2000
Pages	84
Abstract	Kitabda Yusif Bayramovun həyatı, şeirləri və Baleylilərin şəcərəsi verilmişdir.
Keywords	Şeir, Göyçə, Nərimanlı, Baleyli
City	Baku
Publisher	Qərb
Language	Azerbaijani
Type of work	
URL	
DOI	10.25045/k.nurubay.calmali
ISBN	9789952536256
ORCID iD	https://orcid.org/0000-0001-6958-5412

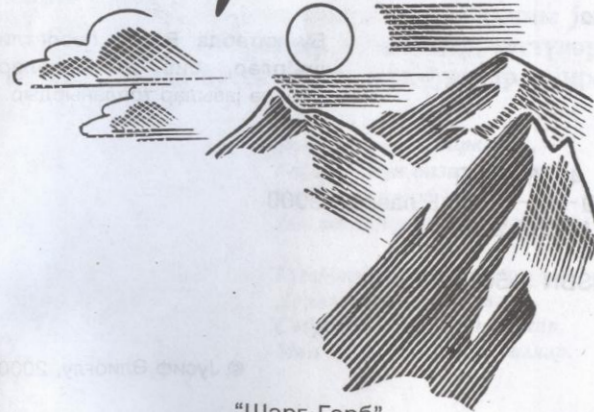
METADATA

Type	Book
Title	Çalmalı dağ zirvəsi Göyçənin
Editor	Həmid T., Bayramov A., Bayramov İ., Mustafaoğlu S.
Edition	
Authors	Bayramov Yusif
Experts	
Year	2000
Pages	84
Abstract	Kitabda Yusif Bayramovun həyatı, şeirləri və Bələylilərin şəcərəsi verilmişdir.
Keywords	Şeir, Göyçə, Nərimanlı, Bələyli
City	Baku
Publisher	Qərb
Language	Azərbaycanca
Type of work	
URL	
DOI	
ISBN	9789952536256

DOI <https://doi.org/10.25045/k.nurubay.calmali>
ISBN 9789952536256
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6958-5412>

ЈУСИФ ӘЛИОҒЛУ

Чалталы
Даг
зирвәсиди
Көјгәни

“Шәрг-Гәрб”
Бакы-2000

83.3(Аз)
Ә 51

Бу китабын ишыг үзү көрмәсиндә
һәртәрафли көмәклеринә керә өвладларым
Асимә, Ризвана, Играра, Нуруја вә
“Мүстәгил гәзет”ин баш редактору, шаир-
публисист Таләһ һәмидә, мәс’ул катиб,
рәссам Сүлејман Мустафаоғлуна дәрин
тәшәккүрләримни билдирирәм.

Мүәллиф

Редактору: Таләһ **ҺӘМИД**

Техники редактору вә рәссамы: Сүлејман
МУСТАФАОҒЛУ

Корректору: **Етибар АФТАНДИЛОҒЛУ**

Ә 51 Әлиоғлу Јусиф
Чалмалы дағ зирвәсиди Көјчәнин. “Шәрг-
Гәрб” нәшријаты, Бақы, 2000., 160 сәһ.

Бу китабда Вәтән һәсрәтли
ше’рләр, бир дә талеләр
барәдә јазылар топланыбдыр.

480306020
Ә ————— Е’лансыз-2000
М-565-2000

ISBN 5-565-00308-3

Elektron nәsr - ISBN: 978-9952-536-25-6

© Јусиф Әлиоғлу, 2000

ҮРӘЈИН ШЕ’Р ЈҮКҮ

Охуругум бир китаб мәни хејли узағларә
апарды. Әввәлә, бу китабдакы ше’рләрин дили,
мә’насы, мәзмуну хошума кәлди. Ән башлыча-
сы исә, онлардакы көврәклик вә дујум мәни
елә бу ше’рләрин өзү гәдәр көврәлтди. Әслиндә
бу көврәклик елә китабын адындан башлады:
“Дәрманым Көјчәнин һавасындады”. Мүәлли-
фи Јусиф Әли оғлу Бајрамов.

Һәмишә бир шејә инанмышам ки, ше’р ин-
санын чижиндән дағлар гәдәр јүкү көтүрә би-
ләр. Һәм дә ше’р инсанын чижинә дағлар гә-
дәр бөјүк бир јүк гојар. Инди бизим елләрин о
јерләрдән - Көјчәдән узағлашдырылмасындан
хејли вахт кечир. Вахт кечдикчә дә, заман уза-
лашдыгча да инсанын губары, ајрылыг һәсрә-
ти, јүрд-јува јангысы сәнкимәк билмир. Әкси-
нә, һәр күн бу јангынын үзәринә заман дејилән
бир ахардан санки дамчы-дамчы јағ дамчыла-
јыр. Һәсрәтләр аловланыр, түстүләр әршә чы-
хыр. Һаны бизим јүрд-јувалар дејирсән.

*Думан чәкил о зирвәдән,
Гој көрунсун бизим дағлар
Умудун узмәјиб һәлә,
Јол көзләјир көзүм, дағлар.*

*Гүзејләрдә ачан кулләр,
Дәрәләрдә ахан селләр.
Сәбрин олсун, дөз дејилләр,
Мән нә гәдәр дөзүм, дағлар.*

Дејирләр үрәјин чәкдијини үрәк өзү билир. Јусиф Бајрамов Көјчәнин һәсрәтини, јангысыны тәкчә өзү чәкмир. Һәм дә бу ше'рләри илә о јангынын одундан бизим синәмизә - охучу синәсинә гор салмагы да бачарыр. Улу Көјчә һәмишә сазымызын, сөзүмүзүн мәскәни олубду. Мискин Абдалын, Дәдә Әләскәрин, Ашыг Алынын, Хәстә Бајрамәлинин, шаир Бәһмәнин өлмәз кәламлары бу јерләрдән чох-чох узаглара гуш кими ганад кәриб, учубду, һаваланыбды. О ашыгларын вәтәни олуб, амма о ашыгларын сөзләри вәтәнин сәрһәддини-сәддини бир көз гырпымындача өтүб кечә билибдир. Ихтисасча мүәллим олан Јусиф Бајрамовун ше'рләри өз мајасыны, дадыны-дузуну бу бөјүк сәнәткарларын сөз-сәнәт чешмәсиндән алыбдыр. Онлары охудугча хәјал инсаны лап узаглара апарыр. Бир дә о јерләрә дөнмәк, бир дә о јерләрдә саз, сөз динләмәк кечир үрәјимдән. Аллаһ о гисмәти бизә чох көрмәсин, дејирәм, Јусиф мүәллим.

Ән јахшы дәрләшмә шаирин өзү илә үз-үзә, көз-көзә әјләшиб данышмагдыр. Инанырам ки, "Чалмалы даг зирвәсидир Көјчәнин" китабы да нә вахтса да мәним охуб көврәлдијим "Дәрманым Көјчәнин һавасындады" китабы кими истәнилән охучуну да көврәлдәчәк, онун синәсиндә јурд-јува јангысына од салачагдыр. Јахшы ки, ше'р вар, јахшы ки, ше'р чийнимизә даглар гәдәр јүк дә гојур, даглар гәдәр ағырлыг да көтүрүр. Бир даһа бу исти ше'рләр үчүн саг ол дејирәм, Јусиф мүәллим.

ТАЛЕЬ ҺӘМИД

БИЛИРЭМ

Кечмиши охудум, јенини көрдүм,
Бу дүнјанын гуллуғуну билирәм.
Амиранә мәнәм-мәнәм дејенин
Варлығыны, јохлуғуну билирәм.

Чәрхи кәрдиш фүрсәт версә элинә,
Һәдјан демәк, гадаған ет дилинә,
Ел малыјнан сығал верән телинә
Сонра чәкиб јолдуғуну билирәм.

Варлананда кечмишини унутма,
Ғоһуму ғоһум бил, достуну сатма.
Һалалдан әл чәкиб һарамы тутма,
Ахыр мәкан нә олдуғун билирәм.

Һәгигәт инчәләр, амма үзүлмәз,
Һалал маја азалса да, түкәнмәз,
Һалал ахтар, һалал долан, һалал кәз
Һалал малын боллуғуну билирәм.

Јусиф, јахшы дүшүн, олмајнан надан
Һагга итаәт ет, мәрһәмәт газан,
Сүлејман тәк һөкүмдарын дүнјадан
Беш аршын ағ апардығын билирәм.

АНА КӨЗЛӘР

Һәгиги дост доста шәстилә бахар,
Амма јағы дүшмән ајағы көзләр.
Хаин гоншусуна зүлмәт арзулар,
Мө'мин көзәл, күнәш ај ағы көзләр.

Ғезанын гәдәри чәрхин кәрдиши,
Каһ шад едәр, каһ да верәр тәшвиши,
Һеч кимин надана дүшмәсин иши
Олар гары дүшмән ај јағы көзләр.

Јахшы долан јахшылығын дејәрләр,
Залым олсан өвладыны сөјәрләр,
Намәрд чисмин син ичинә гојарлар,
Ғалар гуру чәсәд ај ағы көзләр.

22.12.1956

ДОСТУ ИМТАҢАНА ЧӘКӘСӘН КӘРӘК

Јахшы билсин, достум чохду дејәнләр,
Досту имтаһана чәкәсән кәрәк.
Камил өјрәнәсән хејирдә, шәрдә
Хәләти бојунда бичәсән кәрәк.

Гәзадан достунки даманда галса,
Иши дара дүшүб үммана далса,
Дүшмән гаршысында гејрәтин олса,
Гуртара мүлкүнү төкәсән кәрәк.

Гәлби ахтар, нә ишин вар дилиннән,
Чохлары дост олур фитнә фелиннән,
Өмрүнүн шәрики достун әлиндән
Ачыны бал кими ичәсән кәрәк.

Ашкара сән өлмә, мән өлүм дејән,
Бәхтин жүксәләндә дөшүнә дејән,
Иш дара дүшән дә гачыб кизләнән,
Бунлары јербәјер сечәсән кәрәк.

Үрәк досту, чөрәк досту, дил досту,
Өмүр досту, мөвсүм досту, ил досту,
Сеч ичиндән икисини, бил досту
Дөрдүнүн варағын бүкәсән кәрәк.

Јусиф, мөһкәмдирсә достунун тағы,
Јүз олса нә едәр нанәчиб, јағы,
Јаланчыны, икиүзлүнү, јалтағы,
Вахтикән башындан әкәсән кәрәк.

ДАҢА

Чаванлыг бир гуш тәк учду да кетди,
Һәрләниб о төвә дүшмәрәм даһа.
Диванә мисаллы ешгин чајындан,
Дүшмүшәм шөвгидән кечмәрәм даһа.

Гочалығы саггал едиб ашикар,
Даһа дәли көнүл тапармы шикар,
Ешгин пијаләси ејләсә гүбар,
Гырха јахынлашдым ичмәрәм даһа.

Јусиф, јаш артдыгча кәч олур ишләр,
Көһнәлмиш гызлар да јан вериб кечәр,
Кәлинләр ахтарыб чаванын сечәр
Мән лә'ли көвһәрдән сечмәрәм даһа.

ОЛМАСАЈДЫ

Чәмијјәт чаһанда чана дојарды,
Зимистанын өмрү аз олмасајды.
Бүлбүл на'лә чәкиб ган ағлајарды,
Гарлы гышын сону јаз олмасајды.

Фәрһад дағы дәлди Ширин јолунда,
Ғајалары чапыб атды голунда,
О, кама јетәрди ишин сонунда,
Шапурун хәбәри тез олмасајды.

Сон гој һагсызлыға, әдаләт ара,
Һәгигәт әјрини чәкәчәк дара,
Јусиф гәм әлиндән јанарды нара
Зүлејха тәзәдән гыз олмасајды.

Намәрд олан бир күн кечәчәк кирә,
Јүз дахыл дүшсә дә очаға, пирә,
Јусиф гәм јүкүнү гојмаздын јерә,
Синәндә сәдәfli саз олмасајды.

4.04. 1957

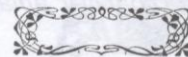
КӨРДҮНМҮ

Булулда өпүшән гочаман "Тәрсә",
Сөјлә бизим кими мейман көрдүнмү.
Бағрыны ган едән бәјләр, ағалар,
Дөвр етди синәндә пүнһан, көрдүнмү?!

Инди көр кимләрди јад едән сәни,
Чаһ-чәлаллы едән әлван синәни,
Нә олар, дилә кәл акаһ ет мәни
Кечиб кетди ширин дәһан көрдүнмү?!

"Тәрсәдағ", "Хан Кејти" кәсмир јығнағын,
Бу күн Нәриманлы олду гонағын,
Өпүр күл нәркизи, шадды дамағын,
Јусиф кими бир саз чалан көрдүнмү?!

13.06.1961

ДАҒЛАР

Нәдәнди солубду күлүн, нәркизин,
Ким сизи салыбды бу һала дағлар.
Һәлә баһар фәсли јетмәјиб сона
Бир аздан ким көчә, нә гала дағлар.

Говрулуб синәндә јашылын, алын,
Сәндән үз дөндәрир о чәһ-чәлалын
Ачлыгдан гәрг олуб дөвләтин, малын,
Тутубду сизләри нә бәла дағлар.

Лејсан кәлмир, кәсилибди пәнаһын,
Әршдә чөвлан едир аманын, аһын,
Ел-оба билир ки, јохдур күнаһын,
Сән наһаг далыбсан хәјала дағлар.

Көјдә булуд ара сыра бојланыр,
Јусиф дејәр о беһуда доланыр,
Чискин вурур, уча дағлар суланыр
Јаман һәсрәт чәкир о бала дағлар

*1961-чи илләрин
гураглыг ајлары*

САЗЫМ

Ишрәтли мәчлисин шөвги сән идин
Де нијә тоз тутуб күлләрин сазым.
Күлүндән ајрылыб гәфәсә дүшмүш
Бүлбүл тәк сусубду телләрин сазым.

Кечәндә зимистан, кәләндә баһар,
Сәсинә јығыларды кәлинләр, гызлар
Де нәдәнди бу ил гәмкин олдулар
Дағылды башындан елләрин сазым.

Мисири, Шәрили, Каһ да Сарытел,
Чалардын һәр јандан алгышларды ел,
Инди дә Дилгәми һәм бәһри тәбил
Сызылдат Кәрәми симләрин сазым.

КЭЛМИШИК

Чохдан һәсрәт идик вәфалы дағлар,
Әкәр гәбул етсән, мейман кәлмишик.
Баһар көчән вахты, јәј кәлән заман
Бизик, сизи јада салан кәлмишик.

Гој јадикар галсын 56 сәнә,
25 ијунда сәһри күлшәнә,
Унудулмаз “Гумлу булаг” үстүнә
Әлимиздә күли-рејһан кәлмишик.

Күнејин күлләри, гүзејин гары,
Сүсән-сүнбүл јола салыр баһары,
Ачын сүфрә, башлајағын наһары
Бәхтәвәрик белә заман кәлмишик.

Бир назәнин чәм ејләјиб елини,
Дәстә бағлар күнејләрин күлүнү,
Шад оларам, олсан-анам кәлини,
Кәл ејләјәк әһди-пейман, кәлмишик.

Баһар салыб көр кимләри тәшвишә,
Бүкүбдү бојнуну нәркиз бәнөвшә,
Јусиф, шәкк ејләмә чәрхи-кәрдишә,
Јәгин едәр дәрдә дәрман, кәлмишик.

*Хәлил, Әвәз, Аббас, Зәрбалы вә Јусиф
“Гумлу булаг” үстүндә.
25.06.1956*

САЛАМ КӨЈЧӘНИН

Дејирләр гәдимдән даша јазылыб,
Кәм көрүнән е’тибары Көјчәнин.
Вәфасыз дејибләр ата-бабалар,
Чох олса да дөвләт-вары Көјчәнин.

Јајын әввәлиндә мајын сонунда
Мә’лумдур ки, исти дүшүр һәр јанда,
Ким инанар мә’чүзәдир чаһанда,
Гырғын едир боран-гары Көјчәнин.

Гыш ајлары јөнүн дүшсә Арана
Јашыллыг көрәрсән бахсан һәр јана,
Алты ај зимистанда дојуруг чана,
Әршә чыхыр аһу-зары Көјчәнин.

Дүзүнү дејирәм гој аләм билсин,
Истәр әһсән десин, истәрсә күлсүн,
Јајын әввәлиндә кәзмәјә кәлсин,
Әкәр варса интизары Көјчәнин.

Анчаг бирчә шејдә исрар едирәм,
Ону да һамыја изһар едирәм,
Әбәс јерә, килеј-күзар едирәм,
Сәфалыды јајлаглары Көјчәнин.

Јусиф, килејләнемә дөз, Вәтәнинди,
Ата-баба јурду, өз Вәтәнинди,
Нә гәдәр чавансан, кәз, Вәтәнинди,
Шәфалыды булаглары Көјчәнин.

30.05.1968

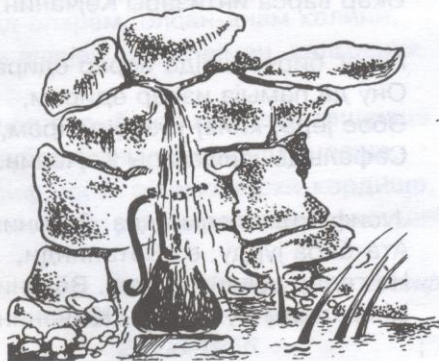
КЕТДИК

Көч-көч олду елләр көчдү Арана
Әлимиз Көјчәдән үзүлдү кетдик.
Кими галды, кими кетди күмана
Көчүмүз јоллара дүзүлдү кетдик.

Инди аранчылар чыхырлар даға,
Гыз кәлинләр бөзәк верир булаға,
Индән сонра һәсрәт галдыг јайлаға,
Әлимиз ојлагдан үзүлдү кетдик.

Јусифлә видалаш, ајрылаг дағлар,
Чәннәт мәнзәрәли көзәл јайлаглар,
Әлдән чыхды “Јелли”, “Гумлу” булаглар,
Сујумуз дашлардан сүзүлдү кетдик.

1953

САЛАМЛАРЫ ВАР

Бу көһнә вәтәндән тәзә вәтәнә
Ајрылмыш елләрин саламлары вар.
Одлу күнәш атәш верән бәдәнә
Бу сәрин јелләрин саламлары вар.

Гохума, гардаша, бизим елләрә,
Гочаја, чавана, әһли дилләрә,
Гүрбәт елдә тәзә битән күлләрә,
Һәсрәт бүлбүлләрин саламлары вар.

Јусиф, әсәбләшмә чәрхи кәрдишә,
Зәһмәтсиз чаһанда олармы нә'шә,
Баһар фәсли күнејләрлә јенишә,
Сәсләнән елләрин саламлары вар.

Көјчә-Бәрдә 1953.

ЕДЭСЭН

Арвадла доланмаг бир фэлсэфедир,
Кэрэк һәр бир шеји фикир едэсэн,
Аһу-зарсыз баш кирләмәк аз олар
Тезтәб олмајасан сәбр едэсэн.

Кендә долан бәднәзәрин елиндән,
Инчимәјнән әсил достун дилиндән,
Арвадын шәриндән, шејтан фе'линдән,
Икидсэн өзүнү заһир едэсэн.

Онун он сөзүндән бешинә инан,
Һәлә о бешдә дә чох олур јалан,
Јусиф дејәр, онлар гојурлар палан,
Истәр хатиринә хүтр едэсэн.

1944

КӨЗЭЛ АЛМА

Аталар сөзүдүр чох ешитмишәм
Дилләрдә дастандыр һеј көзәл алма.
Дејирләр чиркин ал гој әсил олсун
Алданыб бәдәсил һеј көзәл алма.

Гәлбим түҗан едир кедәни көрмүш,
Санки Шәмси јашыл ала бүрүнмүш,
Үзү ал-гырмызы ичи чүрүмүш,
Чәлб едир, чаһаны һеј көзәл алма.

Јусиф, бу нишанда кәр чанан олса,
Јохсуллуғ, гүрбәтлик одуна јанса,
Һәм көзәл, һәм әсил, һәм ганан олса
Демәк дүзкүн дејил һеј көзәл алма.

1956 Апрель.

КӨНҮЛ

Бир заман дејирдин һеј көзәл алма
Дурмурсан сөзүнә диванә көнүл.
Көрәндә көзәлин күл чамалыны
Дүшүрсән һәр чүрә күманә көнүл.

Мисал чәкиб алдадырсан сән мәни,
Инди дә көрәндә бир назәнини,
Дүшүрсән далынча овсунчу кими
Көрмүрсәнми кәлир зәманә көнүл

Нә вахт дедим көзәл алма һәмишә,
Дедим еләсин ал дүшмә тәшвишә,
Јусиф, пәрванә тәк чумма атәшә
Кечирибсән вахты, дајан а көнүл.

дәсләп 9 Октябр 1956

КӨНДӘР КӘЛСИН

Өзизим мөһтәрәм ај Сәнәм бачы
Нечәди әһвалын јаз көндәр кәлсин.
Үстүндә әсмәсин о јелләр ачы
Гышда јол бағланыр јаз көндәр кәлсин.

Јазыб бу намәни вердим јелләрә,
Салам көндәририрәм сизин елләрә,
Охујун бу сөзү салын дилләрә
Мүмкүнсә чавабын тез көндәр кәлсин.

Дүшүбсән күнчүнә узаг гүрбәтин,
Јусифә бәллидир сәнин гејрәтин,
Әкәр бу мејданда варса чүр'әтин
Сөзүмүн габағына сөз көндәр кәлсин.

1944-чү ил

ЭВЭЗИНДЭ

Гэнбэрин тојуна чагырыларкэн

Нә олду кәлмәдин, ај Сәнәм бачы
Көзләдик бир күнү ај эвезиндә
Кәрәк сән бу јолда кәләјдин чоша
Кечәјдин дәрјаны чај эвезиндә.

Кәлмәдин Сулидин сәнсә дә бары
Натамам ејләдин там арзулары
Мән олсам санмаздым бораны, гары
Ашардым Гошгардан јәј эвезиндә.

Елсиз нә ләззәти мәчлисин, тојун
Кәләрдин Јусифлә тутардын ојун,
Демәдим ки, мән көндөрән мәктубун
Мүхтәлиф бәһанә сај эвезиндә

5 феврал 1959

КӘЛИН

Сәһәр-сәһәр нијә мә'лул дурурсан
Чәкирсән нәдәнсә интизар кәлин.
Сән елә баханда чаным алырсан
Салырсан көнлүмә мин азар кәлин.

Адәтдир чырпыныр гәфәсдә бүлбүл
Сән ки, гәм јүклүсән нә даныш, нә күл,
Елчиләр кәләндә тутулајды дил
Чыхајды гаршыја бәднәзәр, кәлин.

Нә едим һәсрәтлә бахырсан мәнә
Билирәм тај дејил о кәмтәр сәнә
Сармашыг сарыныб күл бәдәнинә
Гисмәт олуб хара лаләзар кәлин.

Сән сәркәштдә ујдун мән сәнки дилә,
Сән бүлбүлә һәсрәт, мәндә ки күлә,
Нечә ки әлимиз чатмајыб әлә
Чәкәк һәр икимиз аһу-зар кәлин.

Дојубсан фәләјин гәм кетәјиндән,
Билләм күдурәтин баш вериб нәдән,
Әл чәкмә Јусифин тут әтәјиндән
Тәбибди дәрманын о јазар кәлин.

12 август 1960, Нәриманлы

КЭЛИНИН ЧВАВАБЫ

Каш ки лал олајдым фани дунјада
Анламаз надана јар демәјјдим
Бунданса тај-туша гоһум-гардаша
Мәним дә севкилим вар демәјјдим.

Елчиләр кәләндә ичмәдим ағы,
Чәкдиләр синәмә чәһәннәм дағы,
Чыхајдым дағлара Мәчнун сајағы,
Боран демәјјдим, гар демәјјдим.

Әлләрим гојнумда галмышам белә,
Чыхмаг олмур нә гоншуја, нә елә,
Кәрәк әзәл күндән кәләјдим дилә,
Атамдан ајыбды, ар демәјјдим.

Даһа сызылдарам мән јана-јана,
Дадыма јетишмәз нә ата-ана,
Кор олан көзләрим бахајдын буна,
Инди дә дунјаја дар демәјјдим.

Гәм дағыны нә дырманым, нә ашым,
Һәлә чох бәлалар чәкәчәк башым
Баһар лејсаны тәк ахан көз јашым
Олубду үзүмдә чар демәјјдим.

13 август 1960, Нәриманлы

ГАЗАНЫРАМ

Елм аләминдә кал ганан арвад
Елә килејлисән аз газанырам
Јејирсән, кејирсән, кәзирсән азад
Һәлә ејләјирсән наз, газанырам.

Күндә тоғлу јесә ферма мүдири,
Сәнин тәк дүшүнмүр ирәли, кери,
Бир дә көрүсән ки һарадыр јери,
Мән дә азад кәзиб јүз газанырам.

Дүз дејирсән чырпышдырыб јејирләр,
40 күн чәкир үст ачылыр билирләр,
Көпүн алыб вәзифәдән силирләр,
Чәкдүрүрләр јерә диз, газанырам.

Мүһәндис ејрәдир, лоғман јетиррәм,
Хәстәләрә шәфа, дәрман јетиррәм,
Көјләри фәтһ едән инсан јетиррәм,
Алимдән дәрс алыб сөз газанырам.

Буфетчи, бригадир көрүрәм мән дә,
Әјрисин әјирләр јери кәләндә,
Јусифәм, мүәллимәм өз сәнәтимдә,
Тутмушам доғру јол, дүз газанырам.

11 ијул 1966

КӨЛМӨ ДӨНДЭРИР ТАБЫ

Әмиоғлу, жаздығын жанғылы сөзләр,
Охујанда бағрым гана дөндәрир
Тәгсирсиз гүрбәтдә тәнһа галмағым
Әлиф гәддим әјиб јана дөндәрир.

Бир вахт олду үз дөндәрди елләрин,
Ајдын олду күнаһсызды әлләрин,
Дүшәндә јадыма азад күнләрин,
Баһар көнлүм зимистана дөндәрир.

Дүнјада чох олуб фырылдаг, кәләк,
Јусиф аз көрмәјиб јан әсән күләк,
Бир дә көрүрсән ки, сәбрли фәләк
Мискинини Сүләјмана дөндәрир.

1957-чи ил.

ДАҒЛАР

Һәр ил јајда һәсрәтини
Чох чәкирәм билин дағлар,
Аранын гәза гәдәрин
Мән дејим, сиз күлүн дағлар.

Илин лаләзар чағында,
Одлу хәзәр гырағында,
Бәдәнимдән тәр аханда
Јада дүшүр јелин дағлар.

Мән кедәндә елләр кәлир,
Чешмәләр әлван бәзәнир,
Һаны инди көрүнмәјир,
Көчүб кедиб елин дағлар.

Һәр август ајы кәләндә
Кери гајыдырам мән дә,
Көрүрәм солуб чәмәндә
Сүсәнин, сүнбүлүн дағлар.

Мән дә кәзмәк арзуларам,
Иншаллаһ наил оларам,
Јусифәм мәскән саларам,
Оларам бүлбүлүн дағлар.

*БАКЫ-КӘЛБӘЧӘР-НӘРИМАНЛЫ,
21 август 1953*

ДАҒЛАР

Илин лалэзар чағында
Мейман олдум сизэ дағлар
Белэ билсэм кэлмэз идим
Сөзүн дүзү үзэ дағлар.

Лејсанын һәддини ашыб,
Күлләрин гәмә уғрашыб,
Човғун думана гарышыб,
Көз көрүнмүр көзэ дағлар.

Көр нә зилләт вердин елә
Курулдадын кәлдин дилә
Обалар гәрг олду селә
Һөрмәт гојдун бизэ дағлар.

Хејли мүддәтди кәлмишәм
Бир дојунча кәзмәмишәм,
Јај күнүндә гар көрмүшәм,
Һеј верирсән мезэ дағлар.

Јохса мәни севмәјирсән,
Гонаг гәбул етмәјирсән,
Јусиф кедәр сонраса сән
Көксүн әлван бәзэ дағлар.

*Башлыбел - Ағчагыз јајлағы,
3 ијул 1957.*

ГЫЗЛАР

Чөлләр ал-әлван көрүнүр
Јајылыбды дүзэ гызлар
Гар алтындан бәнөвшә тәк
Безәнибләр тәзэ гызлар.

Мәчнун көрсә ајаг сахлар
Кәрәм пәрванәтәк јанар
Фәрһад гәләм-гашдан умар
Мән мајылам көзэ гызлар.

Әјләшибсиз шаһ тахтында
Әсли, Ширин бүсатында
Јусиф бу аһыл вахтында
Истәр сизлә көзэ гызлар.

29 мај 1956.

ЈАНА ДУР

Пәнчәрэдән бахан көзөл
Чанымы алдын јана дур,
Јардан јаралы көнлүмү
Атәшә салдын јана дур.

Һәр көзәлдә бир ејиб вар,
Сәһв едиб дејән аталар,
Кәлиб сәндә тапса онлар,
Де ешгә далдын јана дур.

Мәни мәчбур етдин нијә,
Јек күнәши ду билмәјә,
Бири галхды сәһр етмәјә,
Јердә сән галдын јана дур.

Ал јанаглы ләби ширин,
Бу сәһбәтә нәди фикрин,
Инан Јусиф биләр гәдрин,
Демә гочалдын јана дур.

*Сарыјагуб кәнди,
1959 ғышы.*

*Јусиф көләр сәһраса сән,
Кәксүн әлһәм бәзә дәгләр.*

*Кәһмәтәк - Агчагыз јајлағы,
3 күл 1957.*

ЈЕЛЛИ

Елләрин көзәл јајлағы
Пәришанды һалын, Јелли.
Көјчәнин адлы булағы
Дәјишиб хәјалын, Јелли.

Сәни јајда арзулајан,
Пајыз фәсли олду мейман.
Говуб төкүб кәндә думан,
Јохду чаһ-чәлалын, Јелли.

Бу күн сәндә мәскән салдыг,
Баһар фәслиндән дә артыг,
Кечмишиндән сораг алдыг
Кәсиб гејли-галын, Јелли.

Солуб вәфасыз күлләрин,
Көчүб кедибди елләрин.
Јусиф кими бүлбүлләрин
Сорушур әһвалын, Јелли.

*Хәлил, Гајтаран, Јусиф.
1952 сентјабр.*

Әли Гурбановун мәктубуна чаваб

АҒЛАДЫ

Охудум мәктубун, ај Әли гардаш,
Баһарым дил деди, жазым ағлады
Чох чалышдым тох сахлајам өзүмү,
Үрәк мәчбур етди көзүм ағлады.

Тәсәлли верирсән һаны дүнјада,
Мөрһумларын вармы саны дүнјада,
Илк дәфә вәфасыз фани дүнјада,
Бачым налә чәкди, гызым ағлады.

Мирас гојур өвладына анасы,
Јусиф бу гүссәни, кәдәри, јасы,
Елә бил дујмушду тахта парчасы,
Тохунчаг симинә, сазым ағлады.

24 апрел 1967.

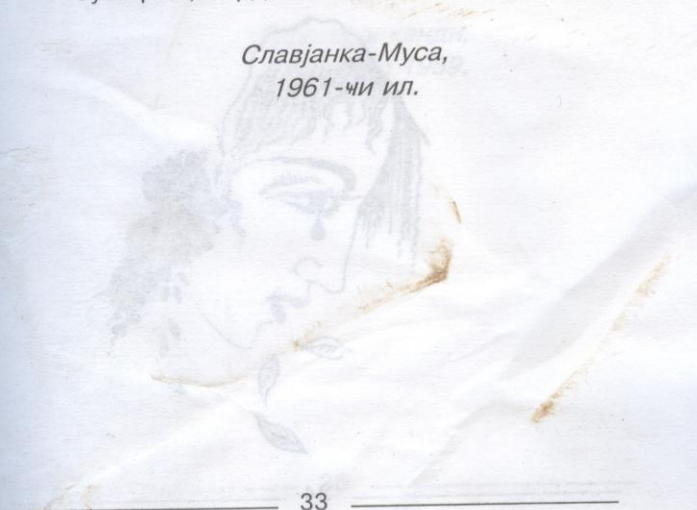
ЈАДЫМА ДУШДУ

Јенә чоша кәлди гәлбимин тары,
Гоһумум, гардашым јадыма дүшдү.
Халам, халам оғлу, халам гызлары,
Гүрбәт елдә бачым јадыма дүшдү.

Унутмаг олармы Көјчәдә јазы,
Топлаша башына кәлини, гызы,
Бөјүк ев дамында чалардыг сазы,
Чаванлыг јолдашым јадыма дүшдү.

Ајрылыг артырыб бу дәрди, сәри,
Гоһумун гоһумдан јохду хәбәри,
Биз ки јад олмушуг о күндән бәри,
Јусифәм, сирдашым јадыма дүшдү.

*Славјанка-Муса,
1961-чи ил.*

ДУШУБДУ

Көрдүнмү Мөчнуну даглар гојнунда
Жазыг Лејли дејө нө хала дүшдү
Бичарө Лејли дө гөм отағында
О да Мөчнун дејө хөјала дүшдү.

Көрөм Әсли үчүн кечди чанындан
Әсли Көрөм дејин чыхды јолундан
Залым кешиш тутду онун голундан
Баш алыб маһалдан маһала дүшдү.

Фөрһад, Ширин дејин даглары дөлдү.
Ширин дө Фөрһадын јанына көлдү
Хөјјам бу дөврәна бахды да күлдү
Јусифин әлиндөн пијалө дүшдү.

ЧЫХЫБДЫР

Залым гызы, нијө мөнө гөсд етдин
Галхыб һәрарөтим жүзө чыхыбдыр
Әглим кедиб, һуш башымдан јайыныб
Дөрдим далға вуруб дизө чыхыбдыр.

Дурушу маралды, бахышы чејран
Ганрылыб баханда овлајыр инсан
Өрмаған көтирмиш гарлы даглардан
Көллөрдө сонадыр үзө чыхыбдыр.

Мөст едир Јусифи Әнбәри мујун
Шөһрәти, зијнәти сәнсэн бу тојун
Чилвөлөнөн Мөһтабана ад гојун
Өввөлки әј дејил, тәзө чыхыбдыр.

*Гарагојун кәнди,
31 декабр 1959.*

ОНДАН АЙРЫЛ

Ај бимүрвәт, мәни дилә кәтирдин
Хәстәјәм јаныма кәл ондан ајрыл
Бәлкә тәбибимсән, дәрман јетирдин
Бу пүнһан дәрдим бил, ондан ајрыл.

Синәм јолун олсун, өзүм дә гулун,
Сахласан нөкәрин, сатсан да пулун,
Ләбләрин ләбимдә, бојнумда голун,
Ахан кәз јашымы сил ондан ајрыл.

Мән сәни севдијим хејли заманды
Фиргәтиндән чисмим алышды јанды
Демирсәнми бу Јусифди, чаванды,
Кедирсән кәз-кәзә күл ондан ајрыл.

1947-чи илин пајызы

ИНЧИМӘСИН

Һәр заман өнүмдән кечән бәхтәвәр
Аста чөвлан ејлә јол инчимәсин
Даныша билмирсән ишарә ејлә
Кәлин баша дүшүб дул инчимәсин.

Јохса инчимисән алакөз, мөндән,
Она кәрә кизләнирсән кәзүмдән
Бир бусә истәрәм о күл үзүндән,
Елә кәтүрәрәм хал инчимәсин.

Јадына дүшмәсин узаг дијарын
Тәрк етмә өзкәјә о күл нүбарын
Сән мәним севкилим, мән сәнин јарын
Сәчдә гыл Јусифә гол инчимәсин.

1948-чи ил 20 мај.

КӨНДӨР

Жолун көзлөмөкдөн зөлили зарам,
Өлүрөм дәрманын варса да көндөр
Дејирләр туршуду, иштаһ ачанды,
Дәр синән үстүндөн нарса да көндөр.

Де нијә сусубду туту дилләрин,
Тез јетир башыма сәрин әлләрин,
Јадыма дүшүбдү ширин ләбләрин,
Тәбиб додағындан барса да көндөр.

Һәсрәтиндән Мәчнун кими кәзәрәм,
Санки сән Әслисән, мән дә Кәрәмәм
Јусифәм, гәмкешәм алышыр синәм,
Сөндүр өз әлинлә гарса да көндөр.

*1948-чи ил,
Мәзрә кәнди*

ГОЧАЛМАЗ

Јахшы јаман өмүр сүрән гочалар
Әһли дил севкиси олан гочалмаз
Дүшсә дә гүрбәтин узаг күнчүнө
Јүз дәрди бәлаја далан гочалмаз.

Назик бармаг, назик додаг, зәриф тел,
Мина кәрдан, алма јанаг, инчә бел,
Һилал гашлы, ох киприкли, ширин дил
Вар бизим кәнддә дә филан гочалмаз.

Јеришинин мисли јоҳду чаһанда
Бахышынын ләззәти вар дөһанда,
Јусиф дејәр өмүр күнүн сајанда,
Бунунла бирликдә галан гочалмаз.

1956-чы ил.

ТАЛАН ҲА ДЕЈИЛ

Һәсрәтиндән диванә, сәр кәзирәм,
Өзүн дә көрүрсән јалан һа дејил,
Бир бусә истәрәм өпәм, динчәләм
Додағым үзүндә галан һа дејил.

Дедим ичазә вер ојнадым нары,
Шамама мисаллы о јеткин бары,
Дедин, зәһмәт чәкмә вар саһибкары
Һәр өлдүм дејәнә талан һа дејил.

Дедим сән вичданын кәлкинән јола
Деди ач голларын бојнума дола
Дедим ки, ләбләрин бәләниб бала
Јусиф өпмәјиннән дојан һа дејил.

1952-чи ил

ЈЕТИШМИР

Јазырам, позурам ешг һәвәсијлә
Һејиф бирчә кәлмә јара јетишмир,
Бүлбүлтәк авазым симли саз илә
Баһар фәсли Күлүзара јетишмир.

Гәлбим фәрјад едир дағы доланыр,
Көнлүм Кәрәм кими чартһачарт јаныр,
Залым гызы сәрин-сәрин бојланыр
Елә бил ки, бәхтәвәрә јетишмир.

Јусиф чох дүшүндүн әллини, мини,
Әфсанә кечирдин фәнада сини,
Күл анлајар бүлбүлүнүн дәрдини,
Әкәр јетсә едәр чарә, јетишмир.

1949-чу ил октябр

Е`ТИБАРСЫЗ

Эзэлдэн сэн дејиб, сэн данышардын
Нә олду динмирсэн, ај е`тибарсыз,
Каһ мөндөн күсәрдин каһ барышардын,
Инди јан кедирсэн, ај е`тибарсыз.

Һәсрәтин чөкмөкдөн чана дојмушам,
Ширин чаным јар јолунда гојмушам,
Бахышындан фикрини дујмушам,
Өзкәсин күдүрсән, ај е`тибарсыз.

Сән ки, өз сиррини мәнә дејибсән,
Илләр боју данышыбсан, күлүбсән,
Инди дә Јусифи јад ејләјибсән,
Көр кимнән кәзирсэн, ај е`тибарсыз.

1956-чы ил мај

ЧӨЛ ЧЕЈРАНЫ

Әлләри гурумуш, ај нашы сәјјад
Еләми вурарлар чөл чејраныны.
Шама һәсрәт галан пәрванә кими,
Одамы галарлар чөл чејраныны.

Нәдәндир илаһи дүшүнмүр дәрин,
Зәркәрә кәндәрмир бол симу-зәрин.
Һәрифсән билмирсэн сән онун гәдрин,
Торамы саларлар чөл чејраныны.

Јусиф гојма күл үстүнә сар гонар,
Дөзәммәз әндәлиб алышыб јанар.
Билмирсэнми маһир овчу оланлар,
Әлиндән аларлар чөл чејраныны.

1954-чү ил.

НЕЧЭДИ

Башына дөндүжүм әһли дил гасид,
Сөйлә көрүм сизин елләр нечәди?
Һәсрәтиндән диванә сәр олдуғум
Гүрбәт елдә ширин дилләр нечәди?

Учурмушам әлдән бир түләк тәрлан,
Јүз ил дә доланса кәсмәрәм күман.
Бүлбүлү унудуб сара гошулан
Хар ичиндә битән күлләр нечәди?

Мәни Мәчнун едән гашлары каман,
Јусифин дәрдинә едәрми дәрман.
Чин-чин олуб кәрдәнинә доланан,
Гыврым-гыврым шана телләр нечәди.

*1956-чы ил
26 август*

ОЛАРМЫ

Ала көзлүм бир сөзүм вар сирр иди,
Чүр'әт едиб ашкар демәк олармы.
Илләр боју кизләтдијин чамалы,
Бағышлајын бу күн көрмәк олармы.

Мән ки алмамышам чаһанда камы
Көз үстә сахларам белә мейманы,
Синән үстә јеткин тәр шамаманы
Бир пүнһан отагда дәрмәк олармы.

Сәнубәр, дүшүнмә мән гочалмышам
Сәнин һәсрәтиндән дәрдә далмышам
Сирри олан сөзүм будур вәссәлам
Мүхтәсәри сәни севмәк олармы.

*Чахырлы көзәли Сәнубәр,
1956-чы ил, 20 нојабр*

СЭНИН

А бивәфа, неjlәмишәм күсүбсән
Өз пислијин галар өзүнә сәнин
Көһнә јолдан кет-кәлини кәсибсән,
Мән дә көрүнмүрәм көзүнә сәнин.

Һеч билмирәм бу тез тәвлик нәдәнди
Бир сөздү, демәмиш оларам инди
Даһа тә'рифләрәм сән олан кәнди,
Индән сонра мәнә сөзүн нә сәнин.

Адәт будур ашиг умар көзәлдән,
Барышмасан әлим үзәрәм әлдән.
Бу хасијәтдә билсә иди өзәлдән,
Јусиф аддамазды изинә сәнин.

1966-чы ил, мај

БӘХТИМ

Бир сәфа сүрмәдим фани дүнјада,
Чыхартмадын мәни бир јана бәхтим.
Дәрдими артырдын һәддән зијада
Салыбсан гәлбими күмана бәхтим.

Каһдан учалырсан мави көјләрә,
Каһдан гәмкин-гәмкин енирсән јерә.
Каһдан чатырсан да чү'зи хејирә,
Каһдан да чапырсан зијана бәхтим.

Каһдан гејли-галлар, чатыр даваја
Каһдан да Јусифи салыр чәфаја
Каһдан јетишмирсән һаја, һараја,
Каһдан да бач вермир, султана бәхтим.

1944-чү ил.

НЭДЭНДИР АЈ ГЫЗ

Сэн мэни көрөндө белә бахмаздын,
Лагејид бахмағын нэдэндир, ај гыз.
Һөрмөтлө-иззөтлө гуллуғ едәрдин,
Кизләниб гачмағын нэдэндир, ај гыз.

Бу күн нијә төклиф олду өзкәјә,
Фырланырсан она чан дејә-дејә.
Анламырам јанымдакы кәдәјә,
Сүзүлүб ахмағын нэдэндир, ај гыз.

Нә данышдын ишин дарда галанда,
Икиүзлүсән бачарырсан јалан да.
Бир сән, бир мән, јерин хәлвөт оlanda,
Өзүндән басмағын нэдэндир, ај гыз.

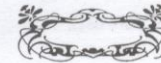
1954-чү илин пајызы.

ӨЛЛӘМ

Бир бахчада ики нара ашигәм,
Дәрсәм өлдүрәрләр, дәрмәсәм өлләм.
Лејли һаһар өрпәјинин алтындан
Көрсәм өлдүрәрләр, көрмәсәм өлләм.

Бир ишарә анламышам сөзүндән,
Көнүл бусә истәр о күл үзүндән.
Баһар лејсаны тәк төкүр көзүндән,
Силсәм өлдүрәрләр, силмәсәм өлләм.

Јусифин јетишиб һәддинә сини
Күнү-күндән артыр сөһбәти, үнү,
Ачылмыш гөнчәнин солан дәрдини,
Билсәм өлдүрәрләр, билмәсәм өлләм.

ДАГЛАР

Кәлди баһар фәсли чар олду селләр,
Мејл едир синәнә мейманын дағлар.
Јајлаг һәсрәтијлә јеријир елләр,
Көрүб сорушурлар әһвалын дағлар.

Де нәдәнди јашыл башын гаралы,
Ачылмамыш күл нәркизин саралы.
Елләрин гојнундан дүшүб аралы,
О, елсиз, обасыз нә һалын дағлар.

Чохунун аранда гојдун евини,
Бүркү вурур, гәмкин гәлби дөјүнү
Чида салдын Хәлил илә Сөјүнү
Белә камил олмаз иманын дағлар.

Телли һәсән һәсрәт галды јајлаға
Бәһрәм тәк нәһәнки салдын сораға
Һеч ким дөзмәз белә дәрдә, фәраға
Кәсибсән Јусифдән күманын дағлар.

ЈАЗАРДЫМ

Мән дә шаирләр тәк јаза билсәјдим,
Кәздијим јерләри кениш јазардым.
Кәлбәчәр, Алхаслы, Баш Гарачанлы
Ағчағыз елләри кениш јазардым.

Истису, Сејидләр гатарлы дағлар,
Гарабағ мәскәни көзәл јајлағлар.
Һәр дашын дибиндән ахан булағлар,
Даш гован селләри кениш јазардым.

Дәлидағ синәмә чәкмәдинми дағ,
Кечән ил Вурғун да олмушду гонағ.
Истәрди гајытмағ, олмады анчағ,
Кәл дејән дилләри кениш јазардым.

Јусиф, дајан Истисујун гашында,
Тој-бајрамды, кәлин гаја дашында.
Гарахачда, Чобан булаг башында,
Түрфә көзәлләри кениш јазардым.

*1957-чи илин 26 ијунундан 5 ијула кими
ашағыдакы дағлары кәзмишәм*

КӨРМҮШӘМ

*1957-чи ил 4 ијунда галдығым
Хындырстан обасынын гыса тәсвири*

Сизә дејим Хындырыстан обасын,
Бу ил кедиб һәр әһвалын көрмүшәм.
Тапмағ олмур дәрдрәринин чарәсин,
Она көрә гејли-галлы көрмүшәм.

Мөһсүм гүррәләнир, басыр өзүндән,
Гылынчбурун Зәһра күлүр көзүндән.
Ачлыг јағыр кар Шүкүрүн үзүндән,
Лала арвады чох заваллы көрмүшәм.

Гасым ағсагалды пис демәк олмаз,
Сөјдүмалы мә'рифәтдән анламаз.
Нарышнан Шамы да бунлардан галмаз,
Көк Лаланы чох санбаллы көрмүшәм.

Зибәр јетим гызды, бир узун һоггар,
Икидсән Зәрвәнин фе'линдән гуртар.
Фирузә әл алтдан обаны гатар,
Гыздары да бу минваллы көрмүшәм.

Гарабағдан даға тәшриф кәтириб,
Чичәк мә'рифәтдән пајын көтүрүб.
Јусиф дә сөзләрин сона јетириб,
Дејир дағы, бу чәлаллы көрмүшәм.

ДӘЈМӘ

Әли дуададыр, инсан оғлунун,
Фәләк, гочаја дәј, чавана дәјмә.
Әдаләтнән ара јахшы јаманы,
Ганмазы баша сал ганана дәјмә.

Зәлили-зар етмә күнаһсызлары,
Көзү јолда гојма интизарлары.
Накам апармајнан оғлан, гызлары,
Ешг оду ширинди јанана дәјмә.

О көрпү ки, дурур ел кечәсиди,
Чаван да гочалыб, бил кечәсиди.
Атанын-ананын о бирчәсиди,
Јурдуна варисди, сән она дәјмә.

Сахла гыз кәлини, апар гарыны,
Гој бағ салсын, һамы көрсүн барыны.
Тачсыз гојмакинән көј гушларыны,
Сары хәзана јаз, төрлана дәјмә.

Јусифәм, әллијә чаван дејирәм,
Алтмыша, јетмишә һејфсләнирәм.
Сәксәндән јухары гоча билирәм,
Сәксәндән ашағы инсана дәјмә.

20.09.1970

КӨРҮМ

Истәјирәм шөһәр көзәлләрини,
Сәһәр јухусундан дурмамыш көрүм.
Тәбии көркәмин һәсрәтиндәјәм,
Әнлији киршаны вурмамыш көрүм.

Гашлары “гүдрәтдән” сүрмәләнмәмиш,
Киприкләр нештәртәк ијнәләнмәмиш.
Зүлфләри габаға дүјмәләнмәмиш,
Кәлләсиндә кәллә бурмамыш көрүм.

Күнәш вурар, јағыш дөјәр, јел әсәр,
Сү’ни көзәллик дә солар сәрасәр.
Јусиф дөјәр сөзләрини мүхтәсәр,
Әлли ики әндәзә гурмамыш көрүм.

1972-чи ил 30 мај

МОЛЛАЛАР

Мәчлисләрдә һарај салыр,
Араны гатан моллалар.
Өзкәсини тәнгид едир,
Әввәлчә чатан моллалар.

Нә хәбәрсә ешидибләр,
Далдада јатан моллалар.
Тәзә форма кејинибләр,
Мамлы-матан моллалар.

Гарышдырыб әрәб, фарсы,
Билмирәм нә дил охујур.
Утанмадан күл сөзүнү,
Чәсарәтлә күл охујур.
Мә’на мәзмун гарышдырыб,
Дүлдүлү бүлбүл охујур.

Дүз ола, әјри ола,
Дирәнмир дил-дил охујур.
Һәгигәтдән мооз ејләјир,
Вичданын сатан моллалар.

Меј мәчлисин тәрк ејләјиб,
Тәсбег алыр, намаз гылыр.
Үзүнү чевириб чәнуба,
Каһ чох гылыр, каһ аз гылыр.

Јусиф дөјәр, анламыр ки,
Дәрин гылыр, дајаз гылыр.
Наһарыны кизлин едир,
Кәм оруч тутан моллалар.

ОЛУБДУ

Икиүзлүлүк даһа кечиб вәрдишә
Инди чоһүзлүлүк мода олубду
Һагсызлыг бөјүјүб балу-пәр ачыб
Һәгигәт кичилиб ада олубду.

Әри вуруб јерин једди гатындан
Доғруну ендириб сәмәнд атындан
Чәрхи зәманәнин учбатындан
Јалан атлы, дүз пијадә олубду.

Вичдан белә чәкир, дөвран да елә
Сусубду әдаләт, бир кәлмир дилә
Гараја дејирик ағ, билә-билә
Дүз доланмаг гәһри-гәда олубду.

Алими мат гојур һижлә, фырылдаг,
Јусифә һөкм едир дүнәнки јалтаг
Нашыја һај верир савадсыз мајмаг
Нә олубса ол устада олубду.

СУЛҲ ВӘ МУҲАРИБӘ

(Устаднамә)

Сүлһ

Аләмин арзусу, илк дүшүнчәси
Милјонларын сәси мән дејиләмми?
Халгларын дилиндә чар ејләдији
Севимли чүмләси мән дејиләмми?

Мүһарибә

Аләми титрәдән топун, түфәнкин
О дәһшәтли сәси мән дејиләмми?
Дүнјаны јенидән бөлмәк истәјән
Залымларын бәһси мән дејиләмми?

Сүлһ

Күлүјәм әбәди солмајан бағын
Поладдан мөһкәмди гарылмаз тағым.
Јеничә дил ачан көрпә ушағын
Әзәлки кәлмәси мән дејиләмми?

Мүһарибә

Бир шаһмар илантәк пусгуда јатан
Инсан һәјатыны доллара сатан
Вәтән өвладынын јасыны тутан
Ананын наләси мән дејиләмми

Сүлһ

Һаггын, әдаләтин, бу кен дүнјанын,
Јүксәлдәрәм әршә шөһрәтин, шанын
Елмин, мәдәнијјәтин, бу техниканын
Ән јүксәк зирвәси мән дејиләмми?

Мүһарибә

Һәр чүр харабалыг аһы-зар севән
Чахнашма јолијлә мәнфәәт күдән
Атәшлә ојнајыб силаһла кәзән
Һитлерин вариси мән дејиләмми?

Сүлһ

Сәни арзулајан кимди дүнјада
Беш-он капиталисди, јелкәнтәк о да
Океан сыхышдырыр галыб ортада
Далғанын зәрбәси мән дејиләмми?

Мүһарибә

Дүнјаја салмышам јенә вәлвәлә
Әрәб өлкәларин демирәм һәлә,
Ја сән, ја мән көрәк ким галиб кәлә
Дипломат һијләси мән дејиләмми?

Сүлһ

Авропа, Асија чоҳдан ајылыб,
Сәадәтим Африкаја јајылыб
Тәмәл дашым Америкаја гојулуб
Јусифин еллиси мән дејиләмми?

ИЧЭНДӨ

Дүнја мөнө чөन्नөт багы көрүнүр
Мөчлислөрдө бала-бала ичөндө
Отурмарам жарымчыгын жанында,
Сарсаглайыр бир пијалө ичөндө.

Пулсуз араг вур ки, кәлир хошума
Жарым литир исти верир башыма
Тез тө'сир ејләјир нијө гоншума,
Мән кәлирәм тәзө хала ичөндө.

Мөрдләширәм, әмликләри сојурам,
Сөхавөтдө һатәми мат гојурам,
Доғрунун үстүндөн јалан гурурам
Тез дүшүрәм кәч хәјала ичөндө.

Ојнамагда мејданы тәк алырам,
Чых десәләр бир вәлвөлә салырам
Ајыланда маты-мәәтәл галырам
Нијө дүшдүм галмагала ичөндө?

Һарда мөчлис варса орда һазырам,
Бир жарым вуран тәк ағлым азырам
Говсалар бајырда сәккиз јазырам
Јеријирәм дала-дала ичөндө.

Ушаглар гысганыр горхунч үзүмдән
Арвад фүрсәт тапыб гачыр көзүмдән
Кимин нә һәдди вар чыха сөзүмдән
Һәј салырам, бу маһала ичөндө.

Кәл, сән ешит бу Јусифин сөзүнү,
Јад сүфрәјө дикмәјинән көзүнү,
Утан дост-танышдан сахла өзүнү
Пүнһан јөрдө чәк, далдала ичөндө.

ДУРМА КӘЛ

Нәвәм Әлијө

Елләрин нәвәси өз бабасына
Нәвазишлә гуллуғ едәр, дурма кәл.
Баба нәвәсини басыб бағрына
Ширин-ширин нағыл сөјләр, дурма кәл.

Нәнә ону тәклиф едәр јемәјө,
Нәвә истәр бир бөһанә демәјө,
Күндө јүз јол јанағындан өпмәјө,
Каһ галдырар, каһ ендирәр, дурма кәл.

Өзәлдән дүз дејиб ата-бабалар,
Өвладын әзизи нәвәләр олар.
Сән Кәнчәдә, мән Көјчәдә интизар,
Билмирсәнми баба нејләр, дурма кәл.

ијун 1981-чи ил

КӨР

Әкәр вахтын варса баһарда достум
Кәл Көјчә елинин јайласыны көр.
Биллур булагларда әли сәһәнкли
Мәчнунун алакөз Лејлисини көр.

Сәһәр чағы чәк балағы дизинә,
Кәз чәмәндә әтир вурсун үзүнә,
Аста јери диггәт јетир изинә
Төкмәсин күл-чичәк, жаләсини көр.

Тәбиәтин мәрһәмәти бизәди
Јусиф, мејлин јайлағады, дүзәди,
Гүзејдә бәнөвшә тәрди, тәзәди
Күнејин баш ачан лаләсини көр.

1982-чи ил ијун,

Ирәван

Һарда мәчлис һарса орда һазырам
Бир јарым аурән төк аглым азырам
Гәвсәләр бајырда сәккәз јазырам
Јеријирәм дала-пала ичәндә.

Ушағлар гысғаныр горхунч үзүмдән
Арвад фурсәт талыб һамыр көзүмдән
Кимин һә һәдди вәр чыха сөзүмдән
Һәј салырам, бу һәһәлә ичәндә.

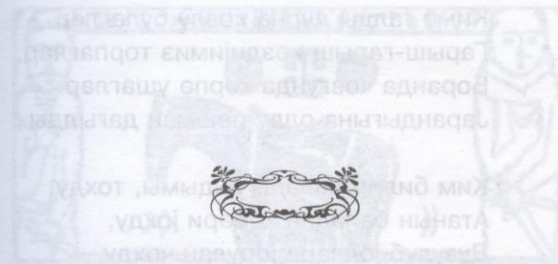
Кәл, сәһ әһәд, әһәд әһәд әһәд
Јәд сүфрәјә диләһәд әһәд
Утан дәст-тәһәд әһәд әһәд
Пунһан јәрда чәһәд әһәд

ЧАҒЫРЫН МӘНИ

Истәрәм, а достлар, тоја, нишана,
Шән мағар гурмаға чағырын мәни.
Әзиз гонағлара, гоншу, гонума
Хидмәтә дурмаға чағырын мәни.

Сәәдәт арзумду дејим әзәлдән,
Хош кечсин илиниз о кечән илдән.
Белә мәчлис гурун сиз һәрдән-һәрдән
Чалыб охумаға чағырын мәни.

Јоллар бағлы олса ачар кәләрәм,
Гушдан ганад алыб учар кәләрәм,
Јусифәм, пијада гачар кәләрәм,
Арана, јайлаға чағырын мәни.

ДАҒЫЛДЫ

1988-чи ил 11 декабр саат 22.00

Сәксән сәккиз чох бәдүғур ил олду,
Көјчәли көјчәдән јаман дағылды.
Гапылар бағланды, чыраглар сөндү
Малы-мүлкү олду талан дағылды.

Тәнһа галды Әләскәрин мөзары,
Гәддим әјди ата-ана гүбары,
Силинмәз көнлүмдән ел интизары,
Галмады Вәтәндә инсан, дағылды.

Ај Фәтуллаһ, ејлә дилин әзбәри,
Ничран Кәрәмијлә оху сөзләри.
Ағлар галды елләримин көзләри
Де, Көјчәдә гопду туфан, дағылды.

Кимә галды дурна көзлү булаглар,
Гарыш-гарыш кәздијимиз торпаглар,
Боранда човғунда көрпә ушаглар
Јарандығына олду пешман дағылды.

Ким билир өвлады ачдымы, тохду,
Атанын баладан хәбәри јохду,
Дүзүлүб јоллара јорулан чохду,
Бирлијинә јохду күман, дағылды.

Чалмалы дағ дәрдимизи биләрми?
Шиш Пиләкән бу дөврана күләрми?

Көјчә көлү гәм-кәдәри силәрми?
Дәли Гошгар чәкди аман, дағылды.

Бәхти тәрәггидән енди Көјчәнин,
Дөндү дөнәркәси, дөндү Көјчәнин,
Бағланды бәрәси, бәнди Көјчәнин,
Кечә-күндүз ашкар-пүнһан дағылды.

Јусифин алтмыша чатанда јашы,
Дидәркин чағырды гардаш-гардашы,
Бир гуруп ермәни, надүрүст-нашы
Гатды аралығы шејтан, дағылды.

ҮРӘЈИМДӘДИ

Дост-танышын янында үзүм күлсә дә,
Вәтәнин һәсрәти үрәјимдәди.

Гачгын, көчкүн, дидәркинләр сөзүнүн,
Нискили, мөһнәти үрәјимдәди.

Дәниз боју дөврә вуран дағларын,
Сәрин булагларын, көј јајлагларын,
һәвәслә салынан тәзә бағларын,
Зәһмәти, зилләти үрәјимдәди.

Мәскәниди нәсилимин, сојумун,
Бәзәјиди мәчлисимин, тојумун,
Низами јурдунда достун, гоһумун,
Јусифәм, һөрмәти үрәјимдәди.

Бирләшкән юхду күман, дағылды.

Чалмалы дағ дәрдиһизни биләрми?
Шийш Пиләкән бу довраһа күләрми?

ИЛЛӘР ДҮШДҮ ЈАДЫМА

Хәстә Бајрамәлијә һәср олунур

Китабларда шәкилини көрәндә
Сазлы-сөзлү илләр дүшдү јадыма,
Јај кирәндә көчдүјүмүз јајлаға
Һајлы-күјлү елләр дүшдү јадыма.

“Күнејдә” көбөләк, гүзејдә лилпар,
“Буругда”, “Даш чобан”, “Чалмалыда” гар,
“Сунурда” гајнашан ајна булаглар
“Јурд јериндә” көлләр дүшдү јадыма.

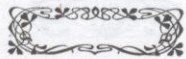
Бајрамәли бој атдығы Көјчәдә,
Нәләр јазыб јаратдығы Көјчәдә,
Јусиф, әлин узатдығы Көјчәдә
Билирсәнми, кимләр дүшдү јадыма.

ХЭБЭР КЭТИР

Уч ај гартал, сэнэ јохду гадага,
Кет, бизим еллэрдэн бир хэбэр кэтир.
Сејр елэ Көјчөни башдан-ајага
Өзүн көзлэринлэ көр, хэбэр кэтир.

Ахтар Өлөскөри мөрһөмөт илэ,
Бу чархы-дөврандан шикајет ејлэ,
Мүгэддэс јерлэри зијарэт ејлэ
Дурурму Дашкөнддэ, пир хэбэр кэтир.

Јусифөм, Вэтэнин фэрағындајам
О елин, обанын сорағындајам,
Атамын мөзары марағындајам
Долан күмбэзинэ, кир хэбэр кэтир.

КӨЈЧӨ

Шө'нинэ лаф дејиб сөһв ејләмишөм,
Инди нөзөримдө чаһансан Көјчө,
Мөн сөни мүгэддэс гиблэ билирөм,
Өкөр сөзлөримэ инансан Көјчө.

Чешмэлэрин һезин-һезин чаглајыр
Чагладыгча көнлүмүзү даглајыр
Һэсрөтиндэн чисми-чаным агрыјыр
Хөстөјөм дөрдимэ дөрмансан Көјчө.

Хөјалэн дағлардан ашыб кедирөм
Санмырам дүшмөндөн гачыб кедирөм
Јусифөм, јолуму чашыб кедирөм
Көчөлөр гэлбимэ мөһмансан Көјчө.

КӨРҮНДҮ

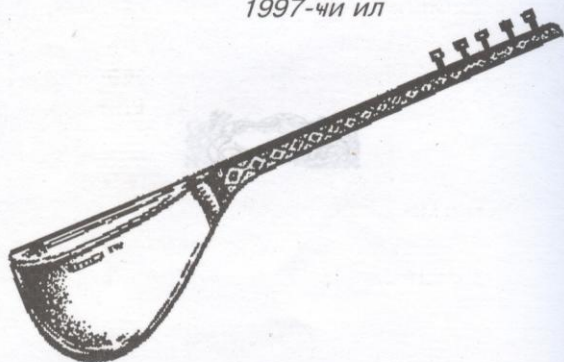
*Елдар Исмајылын Көјчө һаггында
верилишинә һәср едирәм*

Елдар мүәллим, мәни гәмдән аҗырдын
Ачдын хәритәдә Көјчә көрүндү.
Шаһдаг илә Дикпиләкән арасы
Көзүмүн өнүндә Көјчә көрүндү.

Ормана бәләнмиш вүгарлы дағлар
Гыз-кәлин сораглы ајна булаглар
Саһибсиз зәмиләр, елсиз јајлаглар
Елә бил гојублар динчә көрүндү.

Јусиф чәкир кәдәр јүклү дашығы
Бир дә керәчәкми ел јарашығы
Көјчәнин гочаман устад ашығы
Мүсејиб мејданда тәкчә көрүндү.

1997-чи ил

ХӘБИС. КӨРҮШӘК

*Әзиз достум Кәлбәчәрли Јағубла
Ханларда көрүшәркән*

Ачмады көнлүмү кәдәрли көрүш
Арзум будур Кәлбәчәрдә көрүшәк.
“Гошдашдан” адлајаг “Гарачанлыја”
Аллы-күллү чәмәнзарда көрүшәк.

“Кешдәјин” дүзүндә мәчлис гурулсун,
Бәһман десин, Гәмкеш чалыб јорулсун,
Тәртәрә төкүлән чајлар дурулсун,
Дејәк-күләк, дөнүб бир дә көрүшәк.

Истисудан чыхаг “Ала көлләрә”,
Салам верәк тәзә дүшән елләрә,
Сон гојулсун бу говғалы илләрә,
Ел јајлағы “Сарыјердә” көрүшәк.

Ешидәк Шәмширин һарај сәсини,
Зијарәт ејләјәк мәгбәрәсини,
Ашаг Муров дағын дик зирвәсини
Ағдавандан бир аз бәрдә көрүшәк.

“Әјри гардан” енәк Көјчә дүзүнә,
Нәғмә дејәк Әләскәрин сөзүнә,
Тале күлсүн Јусифинин үзүнә
Дүчар олсун дүшмән дәрдә, көрүшәк.

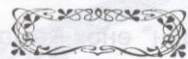
1993-чү ил

ДАҒЛАР

Биз ки, сәндән дојмамашдыг
Биздән нијә дојдун, дағлар.
Тәрк еләдин елләрини
Көзү јолда гојдун, дағлар.

Ахмасын чешмән гурусун
Отун јансын, күлүн солсун.
Абадлығын виран олсун
Сән ки, јада ујдун, дағлар.

Јусиф кими агламадын,
Боран, човғун чагламадын,
Кәдикләри багламадын
Күнаһыны сојдун, дағлар.

ХӘБИСЛИК ДҮШМӘНИН МАЈАСЫНДАДЫ

Галдырын Гошгарын башына мәни,
Ничатым дағларын сәфасындады.
Гој дәјсин синәмә Көјчә күләји
Дәрманым Көјчәнин һавасындады.

Бәлкә ордан Көјчә көлү көрүнә,
Гонур дағы ағ думана бүрүнә.
Сәчдә гылым хан Кејтинин пиринә,
Изим Чалмалынын таласындады.

Бир мисалды, дәрдсиз ашыг агламаз,
Көнлүм кәдәрлидир, чошуб чагламаз.
Јүз мәлһәмлә јарам гајсаг багламаз,
Мәлһәми Вәтәнин лаласындады.

Һәсрәт галдым, өмүр кечди јарыдан,
Јусиф билмир нә дүшүнүр јарадан.
Чых демәклә донуз чыхмыр дарыдан,
Хәбислик дүшмәнин мајасындады.

НЕЈНИМ

Ај гыз, о сүркүн бахышын,
Мөни ода салыр нејним.
Марал кими салланышын,
Ашкар чаным алыр, нејним.

Мән сәни һәмдәм сананда,
Атәшин јанды чанымда,
Аманатын вар јанымда,
Илләрлә галыр нејним.

Сәнсән ешг бағынын күлү
Јусифди, онун бүлбүлү,
Вә'дә верибсән бир или,
Әһд-пејман јаныр, нејним.

1947.

ҲАЈЫФ

Јанағындан бусә умур нәфисим
Версән әһсән дејим, вермәсән һајыф,
Бәлкә мәним мүшкүл дәрдим биләсән
Билсән әһсән дејим, билмәсән һајыф.

Охшајырсан баһар фәсли күләсән
Арифсәнсә, мәгсәдими биләсән,
Көнлүм истәр бир шөвг илә күләсән
Күлсән әһсән дејим, күлмәсән һајыф.

Охујуб әлиф беј чатдын синә сән
Бүллур бухаглысан, бәјаз синәсән
Јусифин көнлүндән гәһри силәсән
Силсән әһсән дејим, силмәсән һајыф.

1947.

ТӘҢЛӘ

Кәздим Гарабағы, дағы, араны
Көзәл җерди о Тәһләнин җајлағы
Һәҗалыды гыз-кәлини, пираны
Бу ел-оба әзиз тутур гонағы.

Дәли дағнан о “Бағырсаг” чатылыр,
Чәј чешмәси Исти суда гатылыр,
“Таталлар” чајындан јоллар ачылыр
“Сарымсаглы” “Кечәл дағын” габағы.

Јусиф, сәндә Гара хачдан ашанда
Бәлкә набәләдсән јолу чашанда
Ағ сүрүләр көј тәпәнин башында
Көрсәнәчәк Чәфәргуллар булағы.

1951.

КӨРДҮМ

Баһарын хош вахты сејрә чыхаркән
Шорча дағларыны лаләзар көрдүм
Чәннәти әладә, бағы беһишдә
Елә бил гурулу бир базар көрдүм.

Өчәб кәздим мән бу баһар чағында
Чар олур чешмәләр солу сағында
Сүсәнли сүнбүллү “Кејти” дағында
Тәкчә бәнөвшәни ихтијар көрдүм.

Јусифәм, вурулдум бир ала көзә,
Јащылбаш өрдәкди көллөрдә үзә
Ишарә ејләди кәләрсән бизә
Ајрылдыг бахышда интизар көрдүм.

1955

14 җәһәтә Гаһәм нәләдә имәм
Аһә фәриад етди, мәрә дәјән балам,
Мәтлүб сәләдәчәг маһанда ислам
Сән јәтиш имәддә, ја Шаһи Мәрдан.

Бәһәр Зәһабәддин әһли әјалла
Күһәдә үз тутду әзаблы јолла
Јусиф әһли бәјтә үз җәрди бала
Сән јәтиш имәддә, ја Шаһи Мәрдан.

1943

КЭЛМИШӘМ

Башына дөндүжүм көзөллөр хасы
Узаг јолдан сәни дејиб кәлмишәм
Силкинән көнлүмүн галмасын пасы
О маһ чамалыны севиб кәлмишәм.

Мәчнун хәјаллыјам, Лејли кәзирәм,
Човғуна, борана, гара дөзүрәм
Гөввазыјам ләл ахтарыб үзүрәм
Һәсрәтин гәддими әјиб кәлмишәм.

Сән Јусифин чанын ода јахырсан
Каһ наз едиб, каһ сүзүлүб ахырсан
Бир де көрүм нијә јорғун бахырсан
Јохса хәтиринә дәјиб кәлмишәм.

1950

ШАҢЫ МӘРДАН

Һүсәјин атланды Језидә гаршы,
Сән јетиш имдада, ја Шаһы Мәрдан.
Ал гана бојанды Кәрбәла дашы
Сән јетиш имдада, ја Шаһы Мәрдан.

Бир адын Әлиди, бири Гәзәнфәр,
Бир адын Гәшәтшәм, бири дә Һәјдәр.
Ибн Зијад мә'лун чәкибди сәфләр
Сән јетиш имдада, ја Шаһы Мәрдан.

Ләнәтуллаһ ләин Јәзиди пәлид
Ган ичән Шүмрүнү ејләди тә'кид,
Бир әлдә Зүлфугар, бир әлдә Әмуд,
Сән јетиш имдада, ја Шаһы Мәрдан,

Һөкм ејләди Шүмр, тәбил чалынды
Нов чаванын дөрд бир јаны алынды,
Әли Әкбәр рүкабындан салынды,
Сән јетиш имдада ја Шаһы Мәрдан.

14 јашлы Гасым өвлады имам
Ана фәрјад етди, мөрд дајан балам.
Мәғлуб олмајачаг чаһанда ислам
Сән јетиш имдада, ја Шаһы Мәрдан.

Бимар Зејналабдин әһли әјалла
Куфәјә үз тутду әзаблы јолла
Јусиф әһли бејтә үз верди бәла
Сән јетиш имдада, ја Шаһы Мәрдан.

1943

НАД АЈ ГЫЗ

Нитгин нијә тутулубду
Лал олуб дилләрин ај гыз.
Сәнә диванмы тутарлар
Ешитсә елләрин, ај гыз.

Әкәр дүшсән кәч хәјала,
Сәни салар өзкә хала,
Чамалын јаддан далдала
Зај олар күнләрин, ај гыз.

Бачын кәләндә јанына
Вөлвөлә салды чанына
Кедәр дејәлләр анана
О фитнә-фелләрин, ај гыз.

Сәнсән кәлләрин сонасы,
Һаны әлинин һанасы.
Јохдуму зүлфүн шанасы,
Пәришан телләрин, ај гыз.

Инчиди Јусиф өзүндән,
Вермәдин бусә үзүндән,
Төкүрсән нијә кезүндән
Чар олуб селләрин, ај гыз.

1952-чи ил

ГАРЫН ЈЕРИ ЗИРВӘСИДИ ДАҒЛАРЫН

Јазын сон ајында гар јаған танры,
Гарын јери зирвәсиди дағларын.
Бир рәһмин кәләјди дүзләрә бары,
Гарын јери зирвәсиди дағларын.

Чыхмыр дөвләт, боран, тутуб јоллары,
Алан јохду кимә сатаг маллары,
Сәс кәтүрүб товлалары, дамлары,
Гарын јери зирвәсиди дағларын.

Јазын күлшән чағы јағдырысан гар,
Көјчөнин дүзүнү бизә етдин дар,
Зәмиләр тәзәчә кәтирмишди бар,
Гарын јери зирвәсиди дағларын.

Зимистанда гардан хәләт бичирдин,
Үч ај гышы сән мұлајим кечирдин,
Гар бораны јаз ајына кәчүрдүн,
Гарын јери зирвәсиди дағларын.

Бизи имтаһана чәксән дә јенә,
Кимсә хилаф чыхмаз һаггын әһдинә,
Јусиф сәчдә гылыр ибадәтинә,
Гарын јери зирвәсиди дағларын.

КҮНҮДҮР

Дәрманым да сәнсэн, тәбибим дә сән,
Дөшә вәлһәм ејлә, аманды ај гыз,
Доланым башына пәрванә кими
Даһа дөзмүр гәлбим, дајанды, ај гыз.

Диванә сәр олуб сәнсизләмишәм,
Даманына она керә кәлмишәм.
Дидәркинәм, сәни һәмдәм билмишәм,
Дајаныб гаршында каманды, ај гыз.

Диндирдин Јусифи, салдын кәмәндә,
Дәрд олуб һәсрәтин кәзир синәмдә,
Де көрүм, һурисән, мәләксән, бәндә,
Дүшмүшәм тәшвишә күманды, ај гыз.

1948

ДӘСМАЛЫ

Ала көзлү назлы дилбәр
Көндәр дәсмалы, дәсмалы,
Дөврәсиндә гызыл күлләр
Көндәр дәсмалы, дәсмалы.

Бизим көлләрин сонасы,
Чөллөрдә чејран баласы,
А көнлүмүн шаһ галасы,
Көндәр дәсмалы, дәсмалы.

Мән гурбанам шәһла көзә,
Нә билирсән ејлә, бәзә,
Веркинән хәлвәт кәнизә,
Көндәр дәсмалы, дәсмалы.

Кејин көзәл, дүзүн көзәл,
Лалә јанаг үзүн көзәл,
Сөзү доғру, өзүн көзәл,
Көндәр дәсмалы, дәсмалы.

Јусифә хошдур бахышын,
Марал кими бојланышын,
Дилләрдә әзбәр нахышын
Көндәр дәсмалы, дәсмалы.

1947.

ДАҒЛАР

Думан чәкил о зирвәдән
Гој көрүнсүн бизим дағлар.
Умудун үзмәјиб һәлә
Јол көзләјир көзүм, дағлар.

Гүзејләрдә ачан күлләр,
Дәрәләрдән ахан селләр,
Сәбрин олсун, дөз дејилләр,
Мән нә гәдәр дөзүм, дағлар.

Чыхам Чалмалы дағына,
Енәм Гумлу булағына,
Дүшәм Мискин очағына,
Сәчдә гылам өзүм дағлар.

Һакимлик кечди надана,
Говулдуг дағдан арана,
Бу дөврана, бу замана,
Һәлә чохду сөзүм дағлар.

Јусиф дәхил дүшүб пирә,
Аллаһ өзү ничат верә,
Күманым вар бу јерләрә,
Бир дојунча көзим дағлар.

1997.

ДУШУБДУ

Әсрләрлә мәскун олан Көјчәли
Дидәркинди, елдән-елә дүшүбдү.
Вар-дөвләтин тәрк еләјиб накәсә
Тарих бәд кәтириб белә дүшүбдү.

Нанкорлар лап әзәлдән билибдир,
Онлара да һавадарлар дејибләр,
Тәләсик торпағы белүшдүрүбләр,
Күрд ал јери Аракелә дүшүбдү.

Дәмјәләри бәхш едибләр Вазкенә,
Дүз гүзејдән һәлә умур пај јенә,
Ком јери Хочигә, Зина Гуркенә,
Чәркә дашы Саға телә дүшүбдү.

Бичәнәјә Сурик буғда сәпибди,
Хача арпа Тапа картоф әкибди,
Гарабулаг Вараздата јетибди,
Дојшангачан кар Самвелә дүшүбдү.

Дал төпәни топал Сәркис әкәммир,
Һачы бичәнәјә бир сөз дејәммир,
Албаба јерини Сукас бәјәнмир,
Дејир нијә “Чәп” һәпелә дүшүбдү.

Мырыктычын бәхти јахшы кәтириб,
Дәјирман алтыны бүтөв көтүрүб,
Кәлмәләр газаныб јерли итириб,
Торпағымыз фитнә фе'лә дүшүбдү.

Јуатда һахчыглар, дыгалар чимир
Говулары тутуб чәйирли Вемир
Шорағын отуну кор Татус бичир
Нәриманлы да чөлдән чөлә дүшүбдү.

Узун Күнеј Дәрәјурддан бу јана
Сапалаг да тәкчә чатыр Ваһана
Дәрәјурдда Вартан сахлајыр дана
Чалмалы да кела-кела дүшүбдү.

Чахрағы кешишә игда верибләр
Сунуру Чевикләр јары бөлүбләр
Түлкү тәпәсиндә бир ком тикилибләр
Хырдалар да Рубелә дүшүбдү.

*1988-чи илдә ермәниләр бизи доғма вәтә-
нимиз Улу Көјчәдән дидәркин салдыгдан сонра
ешитдим ки, кәндимиз Нәриманлынын торпаг-
ларыны өз араларында бөлүшдүрүбләр.*

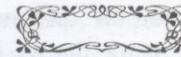
ЈЕРИДИ

Кечди көз өнүмдән о шуху тәрлан
Марал төк салланды јана јериди
Зөвг илә бәзәнән көнүл султаны
Мәни гојду јана јана јериди.

Бәхтәвәрин нур төкүлүр үзүндән
Оғрун бахышындан, сүзкүн көзүндән
Дојмаг олмур ширин шәкәр сөзүндән
Дедим бәлкә бир дајана јериди.

Өзәлдән күчлүдүр ешгин һәвәси
Үрәкдән үрәјә јол ачыр бәһси
Астадан дедији “Севмирәм” сәси
Јусифи кәтирди чана јериди.

1949

МУБАРӘК ОЛСУН

*Сәһман мұәллимин әзиз оғлу
Сәрһәдин тојуна һәср олунур*

Әршә бүләнд олсун шәнлик сәдасы,
Көзүн әйдын олсун оғул атасы
Евинә нур сачсын кәлин бутасы
Гоша өмүр сүрүб жүз јаша долсун,
Көрүм әј бәј тојун мұбарәк олсун.

Арзун чичәк ачыб күлсүн дүнјада
Бәхтин ојаг олсун јетиш мурада
Лајигли ата ол әзиз өвлада
Нәвә нәтичәләр хидмәтә дурсун,
Көрүм әј бәј тојун мұбарәк олсун.

Игбалын тәлһин күлсүн үзүнә
Һаг јөнәлтсин сәадәтин изинә
Јусиф әһсән десин сәһбәт, сөзүнә
Шаирләр шәнинә чәләнк тохусун
Көрүм әј бәј тојун мұбарәк олсун

1998-чи ил 17 октјабр

ОНДАНДЫ ДЕДИ

Һәким оғлум Нуруја мұрачиәт

Дејирәм әј һәким хәстәләнмишәм,
Билирәм дәрдини онданды деди
Дејирәм сиздән дә шүһәләнмишәм
Билирәм дәрдини онданды деди.

Голум сызылдајыр, әсир әлләрим
Дишләрим төкүлүб лаф вурур дилим
Кәрәсән, нәдәндир ағрыјыр белим?
Билирәм дәрдини онданды деди.

Елә бил тутулуб тор көрүр көзүм,
Гулағым ешитмир гырышыб үзүм,
Нәдәндир, һеч кимә кар етмир сөзүм?
Билирәм дәрдини онданды деди.

Һәлә ки, јетмәјиб сәксәнә јашым,
Сызылдајыр галан беш-алты дишим.
Түкәнибдир сәбрим, галмајыб һушум,
Билирәм дәрдини онданды деди.

Үч жүз ил јашајыр, гара гарғалар,
Нә лоғман таныјыр, нә дәрман умар
Бәс нә етсин Јусиф, кими гочалар?
Билирәм дәрдини онданды деди.

КӨРМƏДИМ

Алтмышынчы-сəксəнинчи иллəрдə,
Мəн Кəјчədə јохсул олан кəрмəдим.
Ештијач да варды, мəһнəт дə, гəм дə,
Əламанда, дарда галан кəрмəдим.

Гоншу кедəр, гоншусуна кəлəрди,
Бир-биринин дəрдин-сəрин билəрди
Севинчи дə, кədəри дə бөлəрди,
Тəһна галыб, дəрдə далан кəрмəдим.

Сəдагəт дə варды, үлфəт дə варды,
Сəхавəт дə варды, һəрмəт дə варды,
Хəјанəт дə варды, нифрəт дə варды,
Ачыг-ашкар белə талан кəрмəдим.

Тој олду, јас олду, ел јығыларды
Чаванлар əлүстү мағар гуарды
Гоһум, гоншу, јад хидмəтдə дурарды
Кимсə далдалана, пүнһан кəрмəдим.

Јусиф, инди дəјишибдир адалар,
Кими јохсул дүшүб, кими тапыб вар.
Гардаш-гардашына етмир е'тибар
Јетмиш илдə белə дəвран кəрмəдим.

1998.

КƏЛМƏДИ

Ајрылыг һеч кəсə олмасын гисмəт
Ајры дүшдүк, кəзлəдијим кəлмəди.
Əриди сəдагəт, азалды һəрмəт
Өзүм гədəр истəдијим кəлмəди.

Үрəјимдə кечə-күндүз андығым
Дост-гоһума нүмунə тək сандығым
Чырағында пилтə кими јандығым
Аддым-аддым излəдијим кəлмəди.

Мəһнəтлə кечирсə күнүнү һəр кəс
Өмрүнү фираван кечирə билмəз
Фил дə ағыр јүкə давам кəтирмəз
Ад күнүмдə сəслəдијим кəлмəди.

Ачыг-ашкар фитнə-фəсад гурдулар
Бəһтанчылар аралығы вурдулар
Бу Јусифи интизарда гојдулар
Гучағымда бəслəдијим кəлмəди.

АЈ ХӘЛИЛ МҮӘЛЛИМ!

Кәнчлик илләримиз говғалы кечди,
Биз ки, һәмјашыдыг ај, Хәлил мүәллим!
Ад күнү дедијин јеринә дүшдү
Олмушуг о вахтдан тај, Хәлил мүәллим!

Көјчәлијдик инди олдуг һаралы,
Сән Шәмилдән, мән Гәнбәрдән аралы.
Сәни кеч көрәндә, сәбрим даралы
Кәл чыхаг Көј көлә јәј Хәлил мүәллим!

Гәлбиндән нә кечир тәзә вәтәндә
Сәнин арзуларына шәрикәм мән дә
Еләјәк Кәнчәнин шәнлик евиндә
Гурбана, Бағбана тој, Хәлил мүәллим!

Елә бил ки, Көјчә мәни сәсләјир
Бизә әл еләјиб, гајыт кәл дејир.
Һәлә сәни нечә шәнлик көзләјир.
Нәвә-нәтичәләр сај, Хәлил мүәллим!

Зәманә көһләни бирбаша сүрүр
Јусиф, јарадана мин шүкр дејир
Сәни дә, мәни дә, гане еләјир
Аллаһын вердији пај, Хәлил мүәллим.

ХӘЛИЛ МҮӘЛЛИМИН ЧАВАБЫ

АЈ ЈУСИФ МҮӘЛЛИМ!

Алдым мәктубуну төһвә күл кими
Гардаш, кирвә пајы кими Ај Јусиф!
Хәјалым Көјчәли күнләри анды
Титрәди гәлбимин сими, ај Јусиф!

Билдим Аллаһла сән вердин Гурбаны
Јүз јашасын Асим, Играр, Ризваны
Шадлыг етсәк, Гәнбәр, Шәмил бәс һаны?
Әввәлдән пак гојдун һими, ај Јусиф!

Нәвәләр тојундан илһам ал сән дә
Диләјим баш тутсун шад олум мән дә
Һејиф ајры дүшдү ел шәһәр-кәндә
Гисмәт олду гачгын гәми ај Јусиф!

Хәлиләм, вурғунам доғма маһала
Молла Нәчәф, Молла Әли аһала
Ше'р јазардын күл јанаглы чаһала
Ејләрдин көз-гашла һими, ај Јусиф.

КЭЛИР

Гара булуд нэ мөкандан кәлирсән,
Елә бил әрмаған топлусу кәлир,
Јәгин јүк тутубсан Көјчә көлүндән
Шеһиндән Көјчәнин гохусу кәлир.

Јағы дүшмән көрүм галсын ағлара
Елләр һәсрәт галды көј јајлағлара
Јохса тохунубсан бизим дағлара
Сәсиндән “Чалмалы” сорғусу кәлир.

Нанәчибләр гарышдырды дүнјаны
О көлүм, о чешмәм, о чајым һаны
Достум арифсәнсә тамындан таны
Булудла “Гумлудан” сәрин су кәлир.

Бәлкә кәлиб биздән һалы олурсан
Кәһ даға сарыныб, кәһ учалырсан
Нарын-нарын төкүб лајла чалырсан
Кәдәрли Јусифин јухусу кәлир.

Көј-көл 1999.

КӨЗЛӘ

Бәхтин јүксәләндә чох гүррәләнмә
Бөһтандан, һарамнан өзүнү көзлә
Һәр јетәнә сиррин ачыб сөјләмә
Јалан-шәр данышма өзүнү көзлә.

Хејир кәлмәз нанәчибдән, надандан
Өзү дејиб, өзү күлән адамдан
Елә давран нә тәһгир ол, нә данлан
Нәфсинә һаким ол, көзүнү көзлә.

Сәнәткар ол, сәнәтини сев, амма
Јахшы дүшүн јары јолда дајанма
Пахыл достун сөјләдијинә инанма
Ара-ахтар сөзүн дүзүнү көзлә.

Һәм ибадәт, һәм сәхавәт јахшыды
Өзүндән бөјүжә һөрмәт јахшыды
Кишидә, гадында исмәт јахшыды
Нәлајиг сөзләрдән үзүнү көзлә.

Јусиф, чох һөрмәт ет, истәрсәнсә аз
Јағы дүшмән дөнүб гәлбән барышмаз
Мәрд икидә јалтағланмағ јарашмаз
Өз ата-бабанын изини көзлә.

ГАЛАРСАН

Дишин төкүлмәмиш газанчыны је
Төкүлөндө баха-баха галарсан
Лумшаг ахтарарсан, гулмаг кезерсэн
Дамагыны сыха-сыха галарсан.

Истөрсөн жемөжө, тапмазсан гутаб
Хәнкәл арзуларсан, чәкәрләр һесап
Сүфрәжә кәлөндә бозартма, кабаб
Сүзүлөрсөн аха-аха галарсан.

Картоф бишсә көтүрәрсән јекәни
Ачы дадса, гынајарсан әкәни
Чејнәмәмәиш өтүрәрсән тикәни
Көзләрини чаха-чаха галарсан.

Иштаһын вар чәрәз мејвә жемөжө
Өлә кечсә ләзиз-ләзиз хәрәжә
Турш гатыгы, гуру, бајат чәрәжә
Јахмачыны јаха-јаха галарсан.

ХОШ КӘЛИБСИНИЗ

Нәвәм Самирин тојуна

Јахындан-узагдан хош мәрәм илә
Әзиз гонагларым, хош кәлибсиниз
Меһрибан гоншулар, достлар, гоһумлар
Сиз диним, иманым, хош кәлибсиниз.

Сиз мәним кәрбәлам, сиз мәним һачым
Сиз мәним фәрәһим, сиз мәним тачым
Сиз мәним гардашым, сиз мәним бачым
Еј, султаным, ханым, хош кәлибсиниз.

Күлләр ачсын өмрүнүзүн бағында
Аллаһ гисмәт етсин өвлад тојунда
Јусифәм, истәрәм аһыл чағымда
Хидмәтә дајаным, хош кәлибсиниз.

1999-чу ил 18 сентјабр

ЭЛЭСКЭР

Ашыг Элэскэрин 175 иллижинэ

“Јахшы һөрмәтнән, тәмиз аднан”
Кәшд еләдин бу Гафгазы, Элэскәр
Мүкәммәл дәрс алдын устад Алыдан,
Јүз ил чалдын солда сазы Элэскәр.

Шәриәт шәриндән сөһбәт саланда
Һеји-јејә, далыр јејә чаланда
Һәрфләрин мә’насыны ачанда
Һејран галды ахун, газы Элэскәр.

Һәр даға адбаад бир тә’риф дедин
Хош булағы хош сәфалы сөјләдин
Фәсилләри бир-бир тәһлил еләдин
Пајыз, гышы, јајы, јазы Элэскәр.

Нәләр јаздын мәрд икидин шә’нинә
Мәрифәтин үстүн кәлди нәфсинә
Сән дүшмәдин вар-дөвләтин бәһсинә
Гәбул етдин чоһу-азы Элэскәр.

Һөрмәт етдин чаванлара, гочаја
Еһтирам кестәрдин ана-бачыја
Бәлкә Анаханым күсә, ачыја
Вәсв едибсән Мүшкүназы Элэскәр.

Адынла, үнванын тарихдә галды
Јусиф дејәр Көјчә сәнлә учалды
Дәрс азлар кәлиб сәндән дәрс алды
Билмәсән дә оһу-јазы Элэскәр.

КӨРӘНДӘ

Аста сүр ај Асим, дојунча бахым
Көврәлирәм бу дағлары көрөндә
“Чалмалы” көзүмүн өнүнә кәлир
Гошгарын башында гары көрөндә.

Вәтән дејә, алышырам одума
Илләр кечир, јетишән јох дадыма
“Дәрә јурд”, “Сары јер” дүшүр јадыма
Хошбулагда јајлаглары көрөндә.

Мәни јахшы гонаг етдин әмлијә
Кәлмәјибдир Јусиф бурда иллијә
“Теллиш” булағына “Гумлу” “Јеллијә”
Бәнзәдирәм булаглары көрөндә.

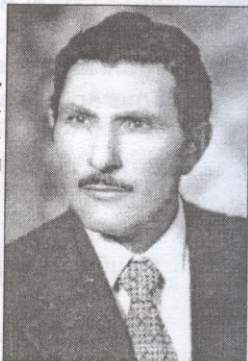
Дашкәсән-Хошбулаг. 1998.

ЈУСИФ БАЈРАМОВ: ӨМРҮН УЗУН ВӘ ГЫСА ЈОЛЛАРЫ

Бајрамов Јусиф Әли оғлу 1929-чу илдә Көјчә маһалынын Нәриманлы (һүсејнгулағалы) кәндиндә анадан олуб. 1947-чи илдә Бөјүк Мәрзә кәндиндәки орта мәктәбини битирдикдән сонра, 1948-чи илдә Ирәван Педагожи Институтуна дахил олубду. 1948-53-чү илләрдә Ермәнистанда јашајан азербайжанлылар мәчбури вә күтләви шәкилдә Азербайчана көчүрүлдүкдән сонра Ирәван Педагожи Институту да Азербайчана көчүрүлдү. Сонралар төһсилени Азербайчан Дөвләт Педагожи Институтунун тарих факултәсиндә давам етдирән Јусиф Бајрамов һәммин институту 1954-чү илдә битирир.

1947-чи илдән 1988-чи илә гәдәр Нәриманлы кәндиндәки орта мәктәбдә мұәллим ишләјиб. Бу илләр әрзиндә Јусиф мұәллим ше'р, сөз јарадычылыгындан да галмајыбдыр. Онун бәдии јазылары мәтбуат сәһифәләриндә чап олунуб, ефирдә сәсләндирилибдир. 1988-чи илдә ермәниләрин азәри түркләринә гаршы јени сојгырымы илә әлагәдар бизим о јерләрин јенидән көчә-Көчү башланды. Елә бу заман Јусиф Бајрамов да Азербайчана - Көнчәјә көчүб орадакы 10 сәјлы мәктәбдә фәалијәтини давам етдирди.

1997-чи илдән Ханлар шәһәриндәки 3 сәјлы орта мәктәбдә мұәллим ишләјир. Пешәсинә вурғунлуг, әдәбијјата, сәнәтә бөјүк бағлылыг Јусиф Бајрамову һәм шакирдләринин, һәм дә ел-обанын се-

винчинә чеврилибдир. Республиканын маариф ә'лачысыдыр, мұһарибә вә әмәк ветераныдыр. Бүтүн бунлар Јусиф Бајрамовун узун вә мә'налы өмрүнүн кағыз үзәриндә көрүнән јахын долајларыдыр. Јусиф мұәллим өзү, көкү, соју барәсиндә исә ашағыдакылары данышды:

Өмүр дә карван кимидир, о һардан кәлиб, һара кедир. Амма бә'зән гыса көрүнән бу өмрүн долајлары һаралардан кечмир. Јусиф мұәллим ше'рдән, сәнәтдән даныша-даныша, һәм дә, нәслинин, сојунун өмүр карванындан, өмүр јолундан сөз ачыр. Атасы Молла Әлинин дедикләрини хатырлајыр. Бизим улу бабамыз **Кәрбәләји Мәһәммәд** (она Емин аға оғлу Бәләј дејирләр). ХҮІІІ әсрин орталарындан Ирәван ханлығынын улуханлы (Зәнжибасар) кәндиндән Көјчәнин Басаркечәр бөлкәсиндәки Һүсејнгулағалы кәндинә кәлмишдир. Бәләј һәм дә анам Савад Мәһәммәдгулу гызынын улу бабасыдыр. Бәләјин өвләдләры чар һөкүмәти дөврүндә вә Совет һакимијјәти илләриндә елмә, маарифә бағлы адамлар олублар. Әмим Молла Нәчәф, атам Молла Әли, әмим оғлу Молла Гасым дөврүнүн савадлы адамларындан сәјлыблар. Икинчи чаһан мұһарибәсиндән сонра игтисади чәтинликләр чәксәк дә, атамын тә'киди илә али мәктәби гуртардым. Сонракы илләрдә оғланларым вә гызларым да али төһсил алдылар. Бөјүк оғлум Асим Азербайчан Нефт-Кимја Институтуну, сонра исә Али һәрби мәктәби битирди. Сәһв етмирәмсә, Басаркечәр рајонундан полковник рүтбәси алмыш илк забитләрдәндир. Оғланларым Ризван вә Играр да али төһсилли мұтәхәссисдирләр. Гызларым, Гумру евдар гыдындыр, Мәһбүбә исә мұәллимә ишләјир. Кичик оғлум Нуру тибб елмләри докторудур. Азербайчан Тибб Университетиндә чалышыр.

Бу күн кечмишә баханда онларын боја-баша чатмасында, савад алмасында анам Савадын вә атам Молла Әлинин дә бөјүк әмәкләрини, гајғыла-

рыны hiss едирәм. Гардашым Гәмбәр Әли оғлу да Университетин физика факултәсини битирибди. Онун өвладлары Шөвги, Сүбһи дә али төһсиллидирләр. Шаһин физика-ријазиијат елмләри нами-зәдидир. Азәрбајчан Тибб Университетиндә мүәл-лимдир.

Бәләјин икинчи оғлу Кәрбәләји Вәлинин дә өв-ладлары арасында зәманәмизин көркәмли шөхсиј-јәтләри јетишибләр. Сәфијар Бәјләр оғлу Мусәјев Басаркәчәр рајонундан илк елмләр доктору, про-фессор иди. О, Азәрбајчан Республикасы Милли Мәчлисинин депутаты, Инсан һугуғлары даими ком-миссијасынын сәдри иди. Тәәссүфләнирәм ки, амансыз өлүм ону олдугча тез апарды.

Гәдир, Илгар, Машаллаһ али төһсилли мүтәхәс-сис кими мүхтәлиф саһәләрдә рәһбәр вәзифәләр-дә ишләјирләр.

Заманын гасырғалары бә'зән бизи - гоһум-гар-дашы бир-биримиздән ајры салыбдыр. Улуханлыдан олан гоһумларымыза 1950-чи илләрә гәдәр әлағәләр-римиз вар иди. Усубәли вә Нәсибәли Кәнчәнин јени Ирәван гәсәбәсиндә јашајырдылар. Әмим оғлу Чә-фәргулу онлара кедиб кәләрдди. Сонра онлар да мү-әјјән сәбәбләрә көрә Бакыја кәчдүләр. Вә әлағәмиз кәсилди. Чәфәргулунын дедијинә көрә Усубәли Мол-ла Әлијә јә'ни мәним атама чоһ охшајырды. Онлар да бизим кими ермәниләрин тәзјиги илә һәлә 1905-чи илләрдә Ирәваны тәрк етмишдиләр.

Бунлары елә-белә хатырлатмадыг. Јусиф мүәл-лим бир нәслин, бир сојун өмүр карванынын зын-гыровларыны азча да олса силкәләди. Бу силкә-ләнмә исә, санки тарихин јаддашына бир даш ат-ды. Јахын тарихин јаддашына һәлә көрүн бу тари-хин лап узағында нәләр јатыб, нәләр галыб, нәләр итиб-батыб. Бундан сонра адамын бирчә сөзү га-лыр. Өмүр дедикләрин бир карван јолу. Бу карва-нын дүнәни јолда олуб, бу күнү јолдадыр, сабаһы јолдадыр.

БҮСЕЈНГУЛУАҒАЛЫ - НӘРИМАНЛЫ

Улу Кәјчә, сәнә нечә вурулдум,

Һәр дөнкәнә, бәләнинә вурулдум.

“Гардашын” күнејиндә јорулдум...

Јумру-јумру дашлар олду мүтәккәм!

Сәма тәмиз, һава сакит, су мәлһәм!

Үмуми саһәси: **1.700 гектар**

Әкин саһәси: **800 гектар.**

Игтисадиијаты: **тахылчылыг, түтүнчүлүк, һеј-вандарлыг.**

Әһалиси: **1.800 нәфәр.**

КЭНДИН УЛУ КЕЧМИШИИДЭН

Гәдим Азәрбајчан торпагы олан Улу Көјчәмин әски јурд јерләриндән бири дә Нәриманлы кәнди олмушдур. Тарихләр боју Шаһдағдан галхан думан, “Чалмалы”дан әсән сәрин меһ Нәриманлы чөлләриндә Көјчә көлүнүн мөлһәм һавасы илә гарышыб бу бәрәкәтли дијара нур чиләмишдир. Учсуз-бучагсыз Басаркечәр дүзүнүн гәдир-гијмәтли обаларындан олан Нәриманлы кәнди ән чох дәниз кими далғаланан тахыл зәмиләри илә бүтүн Көјчәдә танынмышды.

Басаркечәр бөлкәсиндә јерләшән дикәр кәндләр кими Нәриманлы кәндинин дә башы заман-заман чох мүсибәтләр чәкмишдир. Јүз илләр бојунча бу торпаға көз дикән јаделлиләрин бурну һәр дәфә овулуб кери гајтарылса да, 1988-чи ил фақиәси Нәриманлынын тарихинә гара һәрфләрлә јазылды.

“Китаби-Дәдә Горгуд”да дәнә-дәнә алды чәкилән Көјчә маһалынын гәдим јашајыш мәскәнләриндән олан Нәриманлы кәндинин өзүнәмәхсус тарихи вардыр. Рәвајәтә көрә, Нәриманлынын илк ады Чухуркәнд, сонралар исә Ортакәнд олмушдур. Буранын Ортакәнд адланмасына сәбәб онун бир нечә кәндин ортасында јерләшмәси олмушдур. Бу дөвр тәрәкәмә дөврүнә аиддир. Чүнки бу кәндләрин чамааты гышда арана кедәр, јајда өз обасына дәнәрди.

Ортакәнд чамаатынын тәрәкәмәлик дөврү 300—320 ил бундан әввәл баша чатыр. Һәмин

кәндин 2 километрлијинјә јајлаға чыхан тајфалар артыг һәмишәлик мәскунлашмаг гәрарына кәлирләр. Вә беләликлә дә әслән Ирәван јахынлығындакы Рејһанлы кәндиндән олан “Бәлелиләр” тајфасынын ағсагалы Бала Мәммәд вә Газахдан кәлмиш “Газахлылар” тајфасы кәндин әсасыны гојурлар. Һәмин дөврдән етибарән кәнд Һүсәјнгулағалы адландырыблыбдыр.

Һүсәјнгулағалынын јахынлығында олан илк јајлаг јерләри инди дә **“Ком јери”** адланырды. О дөврдә һәр тәрәф кол-кос вә мешәлик олдуғундан көрүнүр, улу бабаларымыз узаг јерә јајлаға кетмәји мәсләһәт билмәјиб, елә кәндин әтрафыны сечибләрмиш. Узун өмүр јашамыш, халг тәбабәтинин көзәл биличиси кими танынмыш һачы Мәрдан киши “Ком јери”нин гырылмыш мешәликләриндән вә орадакы вәһши һејванлары өз көзү илә көрдүјүнү әсримизин әввәлләриндә нәвәләринә данышмышдыр.

Нәриманлы кәндинин гәдим гәбристанлығындан вә еләчә дә гоншу кәндләрин әразисиндән тапылан мүсәлманчылыгла вә түркчүлүклә бағлы мүхтәлиф ев әшјалары, гадын бөзәкләри вә тарихин ајры-ајры дөврләринә мәхсус дикәр әшјалар әсрләрдән бәри бу јурдун мүсәлман-түрк торпагы олмасыны сүбут едир.

Нәриманлынын чәнуб-гәрбиндә јерләшән гоншу Гајабашы кәндинин јахынлығындакы әски гәбристанлыг улу кечмишимиздән бизә “сөз ача” билән ән јахшы “тарих китабы” иди. (*Чох тәәсүфләр олсун ки, бу гәбристанлығын сирләри өј-*

ренилмөмиш галды). Гэбристанлыгыда олан даш сэндугэлэр елэ бир инчэ зөвг илэ ишлэнмишди ки, о, надир сэнэт әсәри кими диггәти чөлб едирди. Мәһарәтлэ бир-биринә кејдирилдмиш гэбир дашларынын үстүндә мүсәлманчылыгыла бағлы ишарәләр вә жазылар вар иди. Бөјүк сэндугәләрдән биринин үстүндә мүхтәлиф бәзәкләр арасында дөвә карваныны чәкән сәрван нәшг олунмуш вә әрәб әлифбасы илэ жазылмышды: **“Шәһиди Шаһвәләд 1001-чи ил”**. Салнамәси һичри тарихи илэ көстәрилән бу абидә тәбии ки, бурада илк абидә дејилди. Еләчә дә һәмин гэбристанлығын јашы һәмин абидәнин јашы илэ өлчүлә билмәз. Демәли, гэбристанлыг абидәдән чох гәдимдир. Газынтылар вахты әрәб әлифбасы илэ ишарә олунмуш гылынч вә хәнчәр тырыгылары тапылмыш, чохлу ат вә гојун фигурларына тәсадүф едилмишдир.

Көһнә харабалыглардан тапылан дөјүш аләтләри көстәрирди ки, Көјчәдә чохлу ганлы дөјүшләр кејиб, халг бәзән јурдуну-јувасыны тәрк етсә дә, јенә өз торпағынын саһиби олуб.

Өз һакимијјәт дөврүндә гүдрәтли дөвләт башчысы кими танынан Шаһ Исмајыл Хәтаи Азәрбајчанын бүтөвлүјү наминә әлиндән кәләни әсиркәмәјиб. О чүмләдән Көјчәдә дә өз һакимијјәтини бәрпа еләјиб. 1502-чи илдә өз гошуну илэ Көјчә-јә кәлән бөјүк сәркәрдә јерли әһали тәрәфиндән бөјүк еһтирамла гаршыланыб. Онун ордусуна чохлу ат бағышланыб. Хәтаинин гошуну јалыыз Басаркечәрин Гарагојунлу кәндиндә мүтавимәтә

раст кәлиб, Шаһ Сарыјагуб кәндинин сакини шаир Мискин Абдалла көрүшүр. Онун зәкасына һејран олур, ону хүсуси фәрманла Сарыјагуб кәндинә вә әтраф кәндләрә башчы тәјин едир.

Шаһ Исмајылын һакимијјәти дөврүндән башлајараг Көјчәдә елм, маариф вә сәнәт инкишаф етмәјә башлајыр. Узун мүддәт јаделлиләр бу торпага сохула билмирләр.

МҮДРИК ЕЛ АҒСАГГАЛЛАРЫ

Көјчә маһалынын адлы-санлы, мүдрик адамлары арасында Хүсејнгулуағалы чамаатынын һачы Алы вә һачы Вәли кими сәхавәтли кишиләри, Молла Нәчәф кими савадлы, дүнјакөрүшлү, маарифпәрвәр зијалылары чох олмушдур.

Глава Балы тәкчә Көјчәдә дејил, Газахда, Кәдәбәјдә, Товузда вә Кәлбәчәрдә дә бөјүк һөрмәт вә иззәт саһиби кими танынмышдыр. Јашлы нәслин инди дә һөрмәтлә хатырладыгы бу әдаләтли вә инсафлы ел ағсагалы 18 ил Көјчәнин 18 кәндинә башчылыг етмишдир.

Совет һакимијјәти илләриндә ислам дини күчлү тәғибә мәруз галса да Көјчәдә динә инам һәмишә күчлү олмушдур. Нәриманлыдан олан дин хадимләри Молла Әли, Сејид Рәһим вә Молла Нәби савадлы, јүксәк дүнјакөрүшлү шәхсијјәтләр кими елинә вә халгына узун илләр сәдагәтлә хидмәт етмишләр.

1918-1920-ЧИ ИЛЛӨР

1918-чи илдән мүнтәзәм олага Көҗчәҗә сохулмаға чан атан чәллад Андроникин низами ордусу бир нечә дөфә күчлү мугавимәтә раст кәлмиш, итки вериб бу гәдим Азәрбајҗан торпагына ајаг баса билмәмишди. Хүсузилә Көҗчәнин Ағзыбир бөлкәсиндә ағгалалы Вәлинин, Иса вә Муса гардашларынын башчылыг еләдиҗи көнүллү дәстәләр дүшмәни ағыр мәғлубиҗјәтә уғратмышдылар.

1919-чу илин јанвар ајында Көҗчә көлүнүн чәнуб саһилини ағыр артеллерија илә ДАҒЫДАН АРХАЛЫ ЕРМӘНИ ордусу Тохлуча истигамәтиндә Чығал Һәсәнин, Топал Өрүчүн, Мәшәди Һүмбәтин дәстәләри илә үз-үзә кәлди. Ики ајддан артыг кедән дөјүшләрдән сонра һижләкәр дүшмән Басаркечәр тәрәфә ирәлиләди. Шишгајаны јандыран ермәни ордусу Зодда чидди мугавимәтә раст кәлди вә Сәмәд аға вә Мәшәди Мәчидин (һәр икиси Зоддан), Мәшәди Мейдинин (Нәриманлы), Мәшәди Исанын (Гараиман), Мәшәди Гасымын (Дашкәнд), Искәндәрин (Гајабашы) вә дикәр гәһрәманларың башчылыг етдиҗи чәсур икидләримизин рәшадәти сәјәсиндә ермәни гошунлары дармадағын едилди вә онларың башчысы Суликов өлдүрүлдү. Бу дөјүшләрдә Нәриманлы чамааты ермәни дашнакларына гаршы мәрдликлә мүбаризә апарырды. Нәриманлыларың о вахткы шүҗәәти ермәни мәнбәләриндә дә көстәрилиб.

Нәһәјәт, Көҗчә күчлү низами орду тәрәфиндән дағыдылды. Беләликлә, Улу Көҗчәмиз 1919-чу

илин апрел ајында сүгут етди. Дағ јолу илә Кәлбәчәрә ашан чамаат борана дүшүр вә бир дәрәдә бөјүк иткиҗә мәруз галыр. Кәлбәчәрлә Көҗчә арасында олан һәмин дәрәјә инди дә “Сүмүклү дәрә” дејирләр.

ҺҮСЕЈНГУЛУАҒАЛЫ НӘРИМАНЛЫ ОЛУР

Һүсејнгулуағалы чамааты әсасән Кәнчәбасар әтрафында далдаланачаг тапмышды. Јерли әһали әлиндән кәлән көмәклиҗи онлардан әсиркәмирди. Азәрбајҗанда Совет һакимијјәти гурулдудан сонра Һүсејнгулуағалы кәндинин ағсагалларындан Глава Балы, Молла Нәчәф вә Гәһрәман Муса оғлу Нәриман Нәримановла көрүшмәк имканы әлдә етдиләр. Онлар гачғынларың ағыр тәлеји һагда сәһбәт ачдылар. Н.Нәриманов белә бир фикир сөјләди ки, Көҗчәҗә вахтында гајыдылмаса, орада ермәни мәскунлаша биләр.

Нәримановун тәшәббүсү илә 1921-чи илдә чамаат Көҗчәҗә, өз доғма јурдларына гајтарылды. Һүсејнгулуағалылар өз кәндләринин адыны дөјишиб Нәримановун шәрәфинә она Нәриманлы ады вердиләр.

1923-чү илдә Һачы Вәлинин отағында илк ибтидаи мәктәб фәалијјәтә башлады.

Н.Нәримановун өлүмүндән сонра она халг дүшмәни дамғасы вурмагла ләкәләмәк истәдиләр. 1934-1935-чи илләрдә Ермәнистан һөкүмәти кәндин адыны дөјишиб М.Горки адландырмаг фикри-

ни ирәли сүрдү. Нәриманлылар бир нәфәр кими ајага галхыб буна јол вермәдиләр. Кәнд еләчә дә Нәримановун шәрәфинә јашады. Гејд етмәк ләзымдыр ки, кечмиш Совет Иттифагында бәлкә дә бу кәнд јеканә јашајыш мәнәтәгәси вә колхоз иди ки, Нәриман Нәримановун адыны горујуб сахлады.

РЕПРЕССИЈА ГУРБАНЛАРЫ

Халгымызын көркәмли оғуллары кими Нәриманлы кәндинин танынмыш адамлары да Сталин дөврүнүн репрессия гурбаны олдулар.

Әввәлләр кәндин бүтүн ағры-ачыларыны чижинә көтүрән Глава Балы, Молла Нәчәф, Мәшәди Исмајыл, Мәшәди Идрис, Калвајы Мәһди, Бәшир Һачы Мәһди оғлу, Бәшир Балы оғлу вә Гасым Нәчәф оғлу сијаси мәнбус вә голчомаг ады алтында тутулдулар. Онлардан тәкчә Гасым киши 18 илдән сонра керижә гајыда билди. Кәвәр (Бәјазет, сонрақы Камо) галасында ермәни чәлладлары онлара дөзүлмәз ишкәнчәләр верир, бир-биринин үзүнә гојмаға чалышыр, Шура һөкүмәтинин әлејһинә тәблиғат апармаларыны “сүбүт” етдирмәјә чалышырдылар.

МААРИФ ВӘ МӘДӘНИЈЈӘТ

1953-чү илдә ачылан Нәриманлы кәнд орта мәктәби тезликлә нәинки рајонун, һәтта республиканын габагчыл мәктәбләриндән биринә чеврилди. Чох кечмәдән ади бир кәндд мәктәбинин мәзунларынын јарыдан чоху али мәктәбләрә гәбул олмаға башлады. Тәләбәләрин сорағы өлкәнин бир чох али мәктәбләриндән кәлди. Ашағыда адлары чәкилән алимләр Нәриманлы мәктәбинин јетирмәләридирләр:

Сәфијар Мусајев - тарих елмләри доктору, профессор

Гурбан Бәјрамов - фәлсәфә елмләри доктору, профессор

Магсуд Чәлилов - фәлсәфә елмләри доктору, профессор

Нуру Бәјрамов - тибб елмләри доктору

Максим Мусајев - кәнд тәсәррүфаты елмләри намизәди,

Расим Мәммәдов - физика-ријазижат елмләри намизәди

Шаһин Бәјрамов - физика-ријазижат елмләри намизәди

Тофиг Һачыјев - кимја елмләри намизәди

Ариф Һачыјев - кимја елмләри намизәди

Рафиг Мусајев - техника елмләри намизәди

Мүбариз Гулијев - техника елмләри намизәди

Маһмуд Чәлилов - техника елмләри намизәди

Фәрид Агајев - техника елмләри намизәди

Угурлу Надиров - техника елмләри намизәди

Сани Һачыјев - тарих елмләри намизәди

Вугар Абдуллајев - кеолокија елмләри намизәди

Кәнддә зијалы дәстәсинин јетишиб тәрбијә олунмасында Гара Мәммәдовун, Әһмәд Һачыјевин, әмәкдар мұәллим Әвәз Аслановун, баш мұәллимләр Јусиф Бајрамовун, Әбүлфәт Исмајыловун, Хәлил Гарашовун, Шаһмалы Һачыјевин, Гәнбәр Бајрамовун, Әскәр Мәммәдовун, Чәмил Абдуллајевин, Исаг Бајрамовун, методист мұәллим Гошун Һачыјевин чох бөјүк көмәји олмушдур.

Нәриманлы кәнди бачарыглы вә савадлы кадр потенциалына малик база сајылырды. 1988-чи илдә али тәһсиллиләрин сајы 243-ә чатмышды.

Аз вахт әрзиндә Нәриманлыдан олан кадрлар мұхтәлиф вәзифәләрдә ишләдиләр. Т.Г.Мусајев узун мүддәт бир нечә рајонда партија комитәсинин биринчи катиби вә рајон советинин сәдри, З.Г.Гурбанов рајон партија комитәсинин биринчи катиби, “Совет Ермәнистаны” гәзетинин редактору вәзифәләриндә ишләмишдир. С.Мусајев вә М.Мусајев Азәрбајчан Милли Мәчлисинин үзвү сечилмишдир. Полковник Асим Бајрамов Шәмкир рајон Һәрби Комиссары, полковник Илгар Мусајев Абшерон рајон Полис Идарәсинин рәиси вәзифәсиндә ишләјирләр. Гәдир Асланов, Машаллаһ Худијев вә бу сәтирләрин мұәллифи Журналистләр Иттифагынын үзвү кими мәтбуат сәһәсиндә узун мүддәт сәмәрәли фәалијјәт көс-тәрмишләр. К.Р.Һејдәрова кечмиш Иттифагынын

Али Советинин депутаты олмушдур.

Нәриманлы һәм дә истәдәдлы шаирләр вә ашыглар јурду кими шәһрәтләнмишди. Ашыг Иса вә Ашыг Микајыл Дәдә Әләскәрин шәјирди олмушдулар. Әмәкдар инчәсәнәт хадими Ашыг Ислам Јусифов, мөлаһәтли сәси илә динләјичиләрин рәғбәтини газанан Ашыг Фәтуллаһ Альјев, шаир Хәстә Бајрамәли вә шаир Бәһмән Гарајевин Көјчәдә вә әтраф бөлкәләрдә танымајан јох иди. Һалал тәбиәтли вә мұлајим хасијјәтли шаир Шаһмалы Әлијев бәдһатән шәһәр демәк габилијјәтинә малик иди. Ермәниләрин алчаг нијјәтләринә дөзә билмәјән бу истәдәдлы шаир 1988-чи илин баһарында дүнјасыны дөјишди.

ЗИЈАРӘТКАҢЛАР

Кәндин әразисиндә олан тарихи абидәләр өј-рәнилмәмиш галды. Кәнд мәсчиди вә Сејид Маһмудун гәбри мұгәддәс зијарәткәһ иди. Һәр күн бураја нечә-нечә мұсәлман зијарәтә кәлирди. Лакин кәнддә мәсчиди сонралар колхозун тахыл анбарына чеврилмишди. Бир дөфә гоншу Мартуни (Гаранлыг) рајонундан кәлмиш 6 нәфәр ермәни мәсчиддән тахыл алыб јүкләдикдән сонра мәсчиди мурдарлајырлар. Буну көрән кәнд адамлары ермәниләри дөјүр вә тахылы әлләриндән алмаг истәјирләр. Кәнд ағсагаллары ермәниләри јола салырлар. Онлар мәсчидән 50-60 метр араланмамыш һәмин ермәни машинынын үстүндән јыхылыр вә башы тәкәрин алтында галыр.

ИГТИСАДИЈЛАТЫ

Нәриманлы кәнди гәрбдән Басаркечәр вә Бө-
жүк Мәзрә, Шәргдән Ағкилсә (Азад) вә Бөжүк Га-
рагојунлу (Өзизли), шималдан Зод вә чөнубдан
Сарыјагуб вә Гајабашы кәндләрилә сәрһәд иди.
Кәндин рајону мәркәзи илә мәсафәси 9 километ-
рә јахын иди. Јаз-јај вахты чамаат јајлаға чыхар-
ды. Јајлаг кәндин 8 километрлијиндә, Кәлбәчәрлә
сәрһәддә јерләшмишдир. Көјчә маһалында вә
Кәлбәчәр рајонунда мәшһур олан Гумлу булаг бу
јајлагда иди. Јајлагдан чәкилмиш судан кәнддә ич-
мәк үчүн истифадә олунурду. Ағчај вә Гарачајын
сују илә әкин саһәләри суварылырды. Кәндин
әразисиндәки 800 гектар саһәнин һамысы сувары-
ла билирди. Торпаг чох мүнбит иди, гураглыға да-
вамлы иди. Буғда пајызда, арпа јазда әкилирди.
Пајызлыг тахылын һәр гектарындан 35-40 сентнер
мәһсул көтүрмәк олурду. Истеһсал олунан мәһсу-
лун чох һиссәсини тәдарүк ады илә колхозун әли-
нән алырдылар. Колхозун игтисадијјатында тахыл-
чылыгдан башга кәлирли саһә түтүнчүлүк вә һеј-
вандарлыг иди. Јүз мин тонларла јем топланырды.
Јајлагдакы “Узун күнеј”и јајдан горујанда үч сүрү
гојунун гышламасына кифајәт едирди.

31 НОЈАБР 1988-ЧИ ИЛ

Ермәниләр Гарабағын Ермәнистана бирләшди-
рилмәсинә кениш һазырлыг апарыр, һәтта азәр-
бајҗанлылары да инандырмаға чалышырдылар ки,
бу һадисә сизин үчүн дә сәрфәлидир. Дикәр кәнд-
ләрин чамааты илә бирликдә Нәриманлы чамааты
да ијун ајынын 18-дә етираз митингләрин гәјәси
“Торпагдан пај олмаз”, “Көјчә маһалына мухта-
ријјәт” шүарлары алтында кечди.

Ермәниләрин “түрксүз Ермәнистан” шүары,
нәһајәт, нојабрын сонун, декабрын әввәлләриндә
һәјата кечирилди. Бүтүн Ермәнистанда јашајан
азәрбајҗанлылар кими Нәриманлы чамааты да өз
ата-баба јурдуну тәрк етмәјә мәчбур олду. Белә-
ликлә, 31 нојабр 1988-чи ил Нәриманлы кәндинин
тарихинә гара һәрфләрлә јазылды. Колхозун анба-
рында олан 800 тон тахыл, 400 баш гарамал, 1200
баш гојун, 13 трактор, 14 жүк автомобили, К-700
трактору, онларла кәнд тәсәррүфаты техникасы,
АВМ маркалы дәјирман дүшмәнә галды.

НӘРИМАНЛЫЛАР ВӘТӘНИН МУДАФИӘСИНДӘ

1941-1945-чи илләрдә рус-алман мұһарибәсинә
312 нәфәр нәриманлы јола дүшдү. Онларын һәр
бири гәһрәманлыг нүмунәси кәстәрди. Нәриман-
лы дөјүшчүләрдән 167 нәфәри бир даһа кери га-
јытмады. 60 нәфәрдән артыг адам шикәст олду.

Өвәз Асланов, Шахој Һачыјев, Гафа Әлијев, Сајад Гулијев вә башгалары адлы-санлы дөјүшчүләр кими жүксәк дөвләт тәлтифләри илә мукафатланмышдылар.

Азәрбајчанын 7 шәһәриндә вә 11 кәндиндә мәскунлашан Нәриманлылар Гарабағ муһарибәсиндә фәдакарлыг кәстәрдиләр. Онлар ермәни гәсбкарларына гаршы дөјүшдә чанларыны әсиркәмәдиләр. Артыг нәриманлылар 17 нәфәр шәһид вермишләр. Күрзалы Мусажев, Нәсруллаһ Нәчәфов, Мәзаһир Мәммәдов, Пәрвиз Мусажев, Саһиб Әлијев, Шүкүр Мәмишов, Хасаж Маһмудов, Елдәниз Маһмудов, Бағбан Мүсејибов, Фәраһим Гулијев, Сәрван Рүстәмов, Јасин Новрузов, Сидги Аббасов, Вүсәт Әлијев, Етибар Јусифов вә Рабил Балајев һәлак олмушлар.

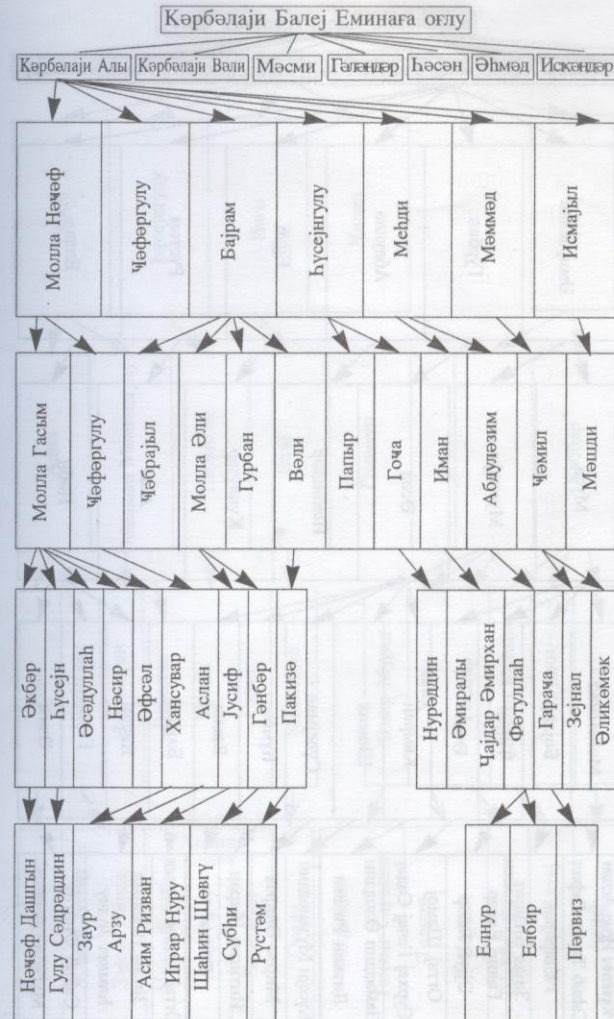
Шөвгијар Чәмил оғлу Абдуллајев Ағдәрә уғрунда кедән дөјүшләрдә бөјүк мәрдлик вә шүчәәт кәстәрәрәк һәлак олмушдур. О, Азәрбајчанын Милли Гәһрәманы кими шәрәфли бир ада лајиг көрүлмүшдур.

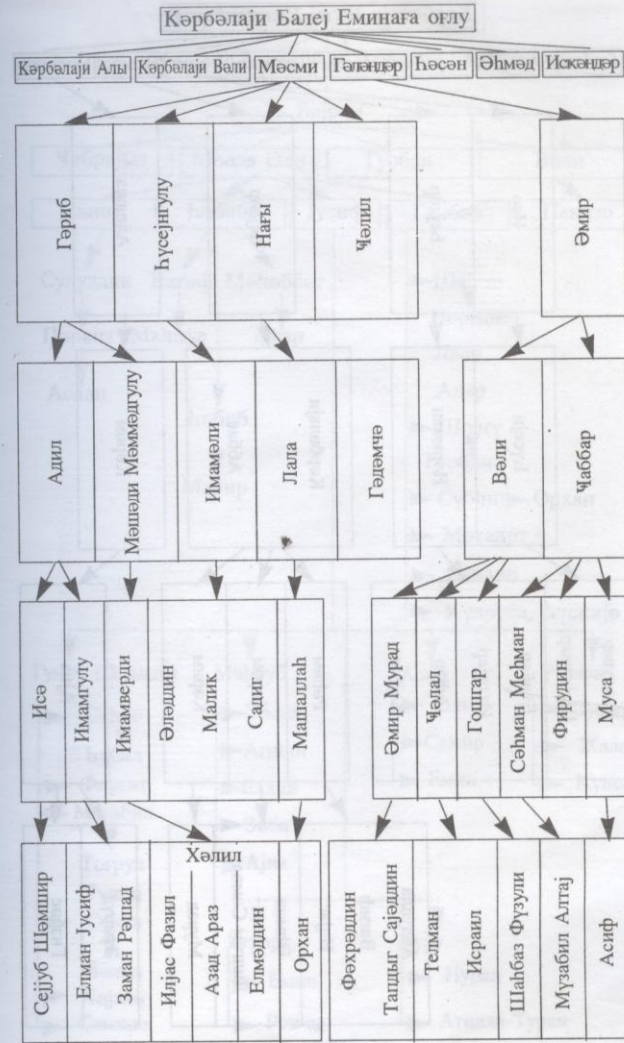
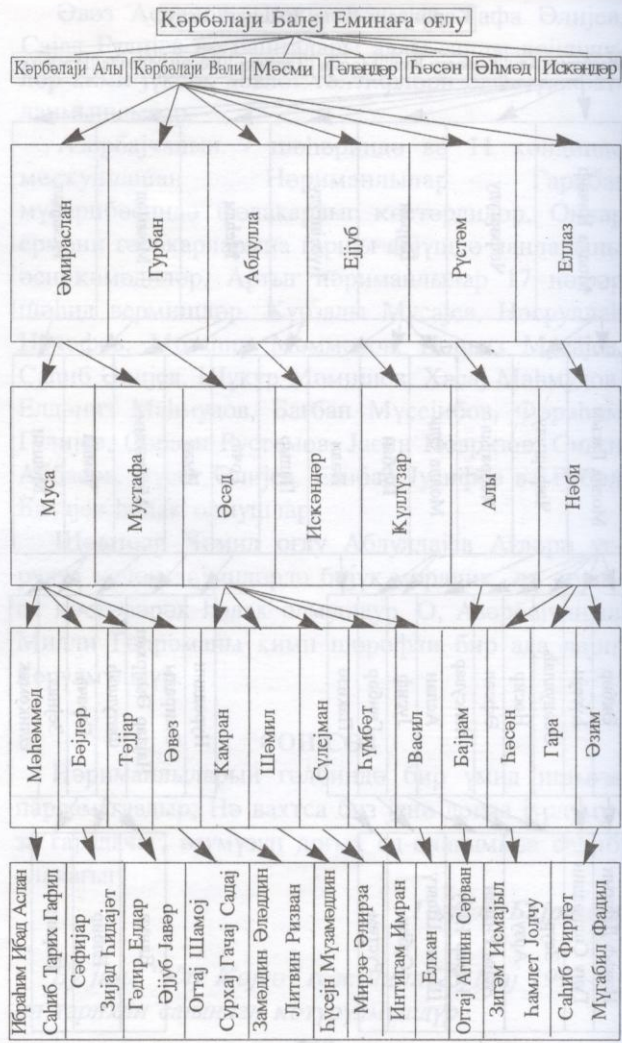
СОН СӨЗ

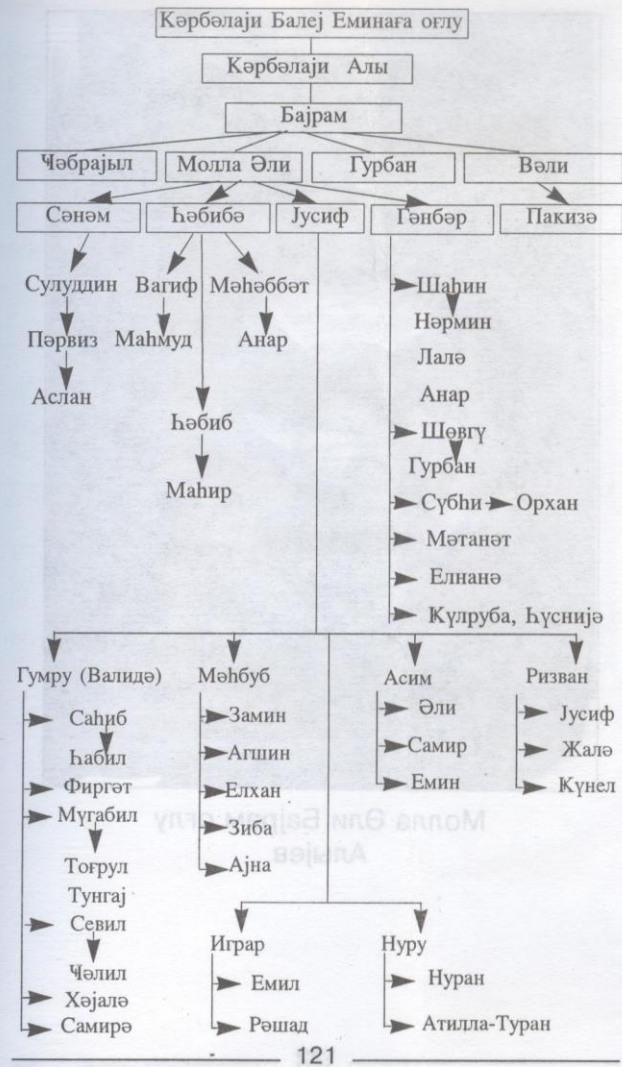
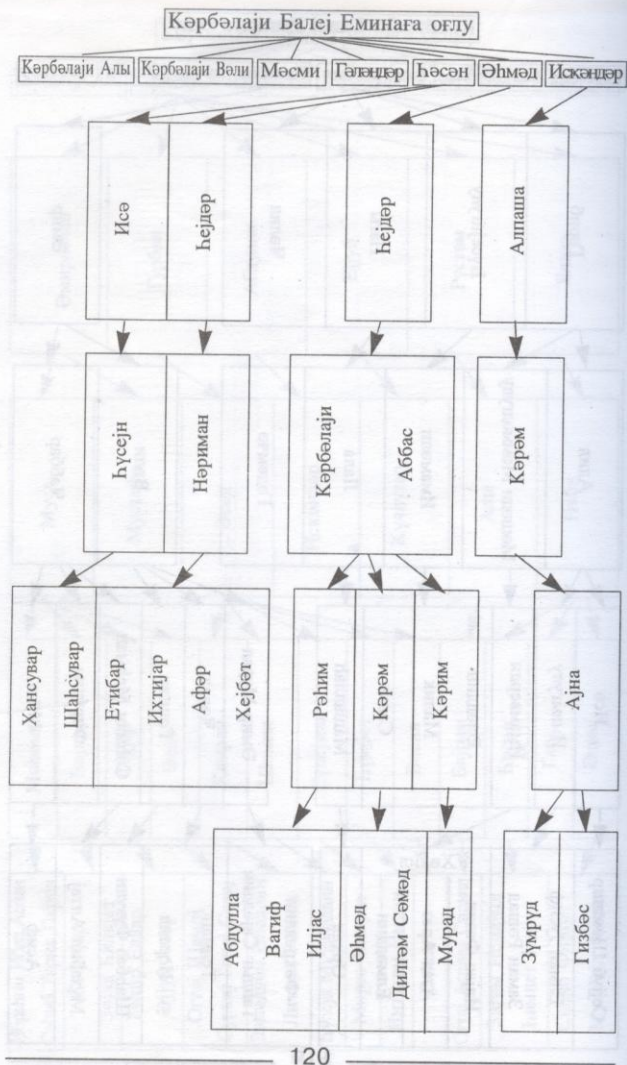
Нәриманлыларын гәлбиндә бир үмид ишыгы парламагдадыр; Нә вахтса биз јенә доғма јурдумуза гајыдачаг, өзүмүзүн доғма од-очағымыза саһиб олачағыг.

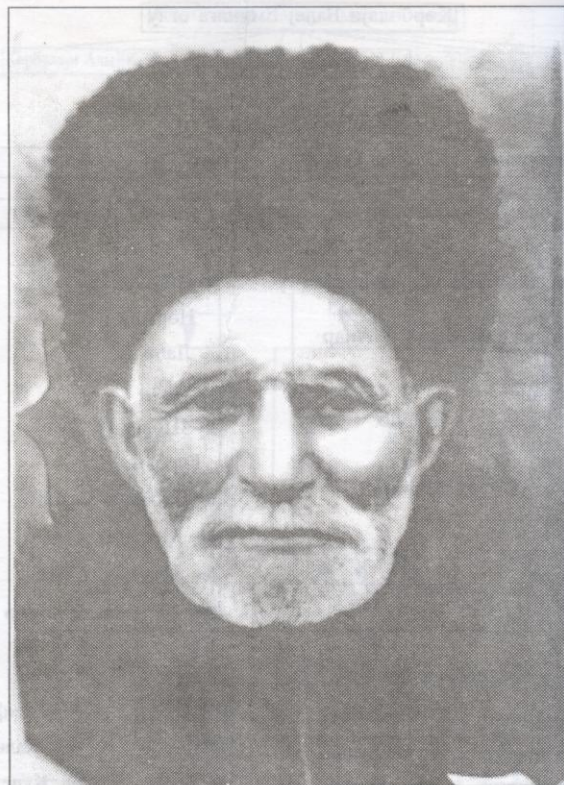
Гәнбәр Бајрамов

Бу јазы "Улу Көјчә" гәзетинин 25 Мај 1993-чү ил тарихли сајындан кәтүрүлмүшдур.

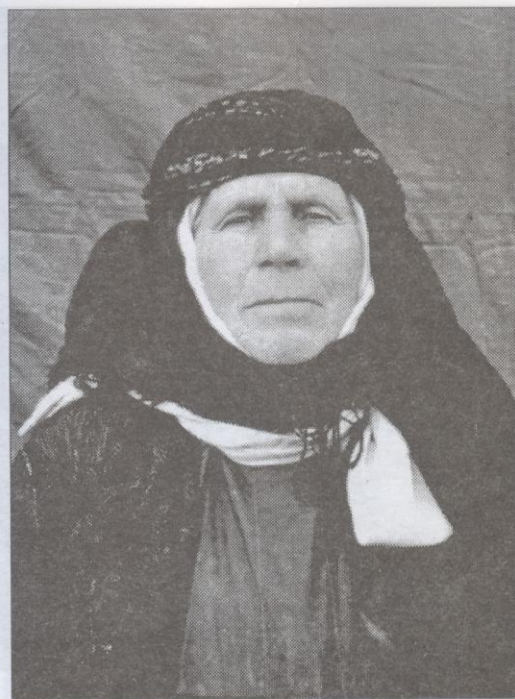

Молла Әли Байрам оғлу
Алыјев

Јусиф мұәллимін анасы
Савад Мөшәдгулу гызы

Јусиф мўеллим һәјат јолдашы
Күбрә ханымла

Молла Өли Бајрам оғлу
Алыба

Јусиф мўеллим гардашы Гәнбәрлә

Јусиф мўеллазим оғлу Нигрә айлсони

Јусиф мұәллим оғлу Нуру вә онун
аиләси илә

Јусиф мұәллим оғлу Ризваң вә
онун аиләси

Јусиф мұәллим оғлу Играр аиләсилә

Оглу Асим, нәвәләри Емин, Самир
Јусиф мұәллимлә

Јусиф мұәллимин нәвәләри Әли,
Самир вә Емин

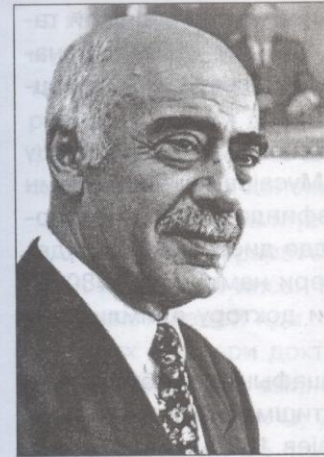
Јусиф мұәллим, Күбрә ана, Таһирә вә Әли

Јусиф мӯғллимин гызы Гумру вә онун аиләси

Јусиф мӯғллимин бачысы Һәбибә
һәјат јолдашы илә

СӘФЈАР БӘЛЛӘР ОҒЛУ МУСАЈЕВ

*тарих елмләри
доктору, профессор*

Сәфјар Мусајев 1935-чи ил ијунун 17-дә Көјчә маһанынын (Басаркечәр рајонунун) Нәриманлы (һүсејнгулу -ағалы) кәндиндә анадан олмушдур. 1943-чү илдә 1-чи синифә дахил олмуш, 1953-чү илдә орта тәһсилини баша чатдырмышдыр. Елә һәммин ил Бакы Дөвләт Уениверситетинин тарих факултәсинә дахил олмушдур. О, 1958-чи илдә Университети баша вурдугдан сонра бир мүддәт Басаркечәр рајонунда орта мәктәб мӯғллими ишләмишдир.

Сәфјар Мусајев 1960-чы илдән 1962-чи илә кими "Совет Ермәнистаны" гәзетинин хүсуси мұхбири вәзифәсиндә чалышмышдыр. Елмәтәһсилә олан сонсуз марағы ону јенидән Бакыфја кәтирмишдир. О, 1962-чи илдә Бакы Дөвләт Уениверситетинин аспирантурасына да-

хил олмуш, сонралар университетин сијаси тарих кафедрасында мүәллимлик етмәклә јанашы, елми ахтарышларыны давам етдирмишдир.

Парлаг зәкасы, кениш елми дүнјакөрүшү илә фәргләнән Сәфјар Мусајев университетин елми ичтимаијјәти тәрәфиндән рәғбәтлә гаршыланды. О, 1965-чи илдә диссертасија мүдафиә едәрәк тарих елмләри намизәди, 1980-чи илдә исә тарих елмләри доктору алимлик дәрәчәси алмышдыр.

Тарих елминин инкишафында вә бу саһәдә ихтисаслы кадрларын јетишмәсиндә бөјүк әмәк сәрф едән Сәфјар Мусајев 1986-чы илдән өмрүнүн сонуна кими Бақы Дөвләт Университетинин сијаси тарих кафедрасынын мүдири вәзифәсиндә ишләшмишдир. Гајғыкеш, ишкүзар, принципал вә дәрин биликли инсан олан профессор Сәфјар Мусајев университетдә ишләдији мүддәтдә профессор-мүәллим һеј'әтинин вә тәләбәләрин дәрин һөрмәтини газанмышдыр.

Рәһбәрлији алтында онларла тарихчи алим јетишдирән Сәфјар Мусајев 400-дән артыг елми мөгаләнин, дәрслик вә монографижанын мүәллифидир. Онун елми арашдырмалары республикамызын һудудларындан кәнарда да танынмышдыр. Бир сыра мүхтәлиф елми конференсларда вә симпозиумларда Азәрбајҗан елмини ләјагәтлә, јүксәк сәвијјәдә тәблиғ етмишдир.

Профессор Сәфјар Мусајев 1995-чи илдә мүстәгил Азәрбајҗаны илк парламентинә депутат сечилмишдир. О, инсан һүгугларынын горунмасы, һүгуги дөвләт јарадылмасы вә мүвафиг ганунверичилик актларынын һазырланмасындан әлиндән кәләни етмишдир.

Сәфјар Мусајев Мүстәгил Дөвләтләр Бирлији Парламентләрарасы Ассамблејасынын Социал сијасәт вә инсан һүгуглары даими комиссиясынын сәдри иди.

Тарих елмләри доктору, профессор Сәфјар Мусајев халгына, елинә-обасына үрәкдән бағлы бир зијалы иди. О, улу Көјчәнин ишғалыны, чамаатынын доғма торпағларындан дидәркин джүшмәсини үрәкдән үрәкағрысы илә гаршылајырды.

Сәфјар Мусајевин вәтән вә милләт ешги илә дөјүнән үрәји 1999-чу илин 6 январында әбәди дајанмышдыр.

ГУРБАН БАЛЫ ОҒЛУ БАЈРАМОВ

*фәлсәфә елмләри
доктору,
профессор*

Бөјүк алим сон дәрәчә бөјүк инсан, мәрифәт вәз мәдәнијјәт символу, халгыны үрәкдән севән, тәпәдән дырнаға түрк оғлу түрк, елин-обанын ағсагалы олан Гурбан Балы оғлу Бајрамов 1935-чи илдә гәдим Көјчә маһалынын Басаркечәр рајонундакы Нәриманлы (Һүсејнгулуағалы) кәндиндә анадан олмушдур.

Мүһарибәнин одлу-аловлу күнләриндә - 1942-чи илдә Нәриманлыда биринчи синфә кетмиш вә орта мәктәби мүвәффәгијјәтлә битирмишдир.

Гурбан Бајрамов али тәһсилени баша вурдугдан сонра бир гәдәр ишләмиш, 1962-чи илдә Азәрбајҗан Елмләр Академијасынын фәлсәфә вә һүгүг бөлмәсиндә фәлсәфә ихтисасы үзрә аспирантураја дахил олмушдур.

Гурбан Бајрамов 1967-чи илдә диссертасија мүдафиә едәрәк фәлсәфә елмләри намизәди алимлик дәрәчәси алмышдыр.

Елмин чәтин вә шәрәфли јолунда бир күн дә дајанмадан фәрһад кими күлүнк чалан Гурбан мүәллим докторлуг диссертасијасы јазаркән ән чәтин саһә олан милли психолокија, милли мәнлик шүүру вә онун компонентләри үзәриндә ишә башламышдыр. Милли шүүрун структур үнсүрләри кими анлајышларын республикада илк мүәллифләрдән бири кими елми - фәлсәфи маһијјәтини тәһлил етмишдир.

Диссертасијада инсан проблеми, инсан һәјатынын диалектикасына үстүнлүк вермәјә вә даһа доғрусу, ону тәдгиг етмәјә чидди чәһд кестәрмиш вә она наил олмушдур. Гурбан мүәллим 1983-чү илдә докторлуг диссертасијасыны мүдафиә едәрәк фәлсәфә елмләри доктору адыны алмышдыр.

Гурбан Бајрамов 1956-чы илдән өмрүнүн сонуна кими Н.Нәриманов адыена Азәрбајҗан Дөвләт Тибб Университетиндә чалышмышдыр. Университетдә фәлсәфә кафедрасынын мүдирри вәзифәсиндә ишләјән бу хејирхәһ елм фәдаисинин 400-дән артыг мәгаләси чап едилиб, "Инсан вә заман", "Нүмунәләр, тәшбехләр вә афоризмләр", "Инсан, гәрибәдир һәјатын сәнин", "Фәлсәфә" дәрслији адлы китаблары (һамысы да "Тәбиб" нәшријјатында) нәшр едилмишдир.

О, 1996-чы илдә һаггын дәркаһына говушмушдур. Бөјүк јарадан она гәни-гәни рәһмәт етсин.

ӘВӘЗ МУСА оғлу АСЛАНОВ

ЛЕНИНГРАДЫН
ФӘХРИ
ВӘТӘНДАШЫ

Бөжүк Вәтән мұһарибәси илләриндә алман-фашист ишғалчыларына гаршы өлүм-дирим мұбаризәсиндә Нәриманлы кәндинин Бәләҗли тајфасынын да бир нечә оғулары гәһрәманлыгла вурушмушдур. Әвәз Муса оғлу Асланов да беләләриндәндир.

“Совет Ермәнистаны” гәзетинин 1944-чү ил 140-чы сәјында “Чәсур дөјүшчү Әвәз Асланов” сәрләвһәли јазы бу күн дә дигтәти чәлб етмәкдәдир.

“...Севимли Ленинград шәһәринин мұдафиәсиндә Аслановун хусуси гочаглыгы олмушдур. О, һәмин шәһәр уғрундакы дөјүшләрин бириндә 15 алман әскәр вә забитини өлдүрмүш, ики дүшмән танкыны мәһв етмиш, она кәрә дә “Дөјүш хидмәтләринә кәрә” медалы илә тәлтиф едилмишдир”.

Мұһарибә дөврүндә бир сыра чәбһә гәзетләриндә 115-чи гырмызы дивизијанын “Вәтән уғрунда” гәзетиндә дә Әвәз Аслановун адына тез-тез раст

кәлмәк олур. Әвәз Муса оғлу Аслановун Ленинград уғрунда кедән дөјүшләрдә шүчәәт вә икиддијә кәрә кечмиш дөјүшчүјә Ленинградын фәхри вәтәндашы ады верилмишдир.

Әвәз Асланов мұһарибәјә кедәркән Јереван Педагожи Техникумуну битирмишдир. Басаркечәр рајонунун Нәриманлы кәндиндә ријазиијат дәрси дөјирди.

Бөжүк Вәтән мұһарибәси гәһрәман совет халгынын гәләбәсилә баша чатдыгдан сонра Әвәз мұәллим јенидән догма Көјчә маһалына гајыдыб, мұәллимлик пешәсини давам етдирди. В.И.Ленин адына Педагожи Институнда али тәһсил алды. Әвәз мұәллим “Вичданлы әмәјә кәрә”, “Әмәкдә фәргләнмәјә кәрә” медаллары илә тәлтиф едилибдир. Нәриманлынын јүзләрлә кәнчи Әвәз мұәллимдән тәкчә биллик јох, һәм дә һәјат дәрси өјрәнибдиләр. Ә.Асланов узун илләр мәктәб директору, Басаркечәрдә Халг Тәһсили шәбәсиндә методкабинетин мұдири вәзифәләриндә ишләјибди. Бу күн унудулмаз мұәллим вә дөјүшчүнүн, гејрәтли елоглунун мәзары Көјчәдә, дүшмән тапдағы алтындадыр. Һәрдән адама елә кәлир ки, инди о мәзар дарыхыр, сыхылыр, аһ-налә едир.

Әвәз мұәллимин өмүр-күн јолдашы, гәһрәман ана Сәлби нәнә инди Бақыда јашајыр. Һәмишә атабаба јурдлары олан Көјчәнин Нәриманлы кәндинин һәсрәтини чәкир.

ГӘНБӘР ӘЛИ ОҒЛУ БАЈРАМОВ

1935-чи илдә Көҗчә маһалынын Басаркечәр районунун Нәриманлы кәндиндә анадан олмушдур. 1953-85-чи илләрдә Азәрбајчан Дөвләт Университетинин (индики М.Ә.Рәсулзадә адына БДУ) физика-ријазит факултәсинин физика шәбәсиндә тәһсил алмышдыр. Али тәһсил алдыгдан сонра Көҗчә маһалына гајытмыш 1958-59-чу дәрс илиндә Зод кәнд орта мәктәбиндә мүәллим, 1959-80-чи дәрс илләриндә исә Нәриманлы кәнд орта мәктәбиндә мүәллим вә дәрс һиссә мүдири вәзифәсиндә ишләмишдир. 1980-85-чи илләрдә “Варденис” район гәзетиндә редактор мүавини вәзифәсиндә чалышмышдыр. 1986-илдән 1988-чи илин сонунадәк Нәриманлы кәнд орта мәктәбинин директору вәзифәсиндә ишләмишдир. Һәмин вахтлар тәһлим-тәрбијәнин кедишиндә газандыгы наилијәтләрә көрә Нәриманлы

кәнд орта мәктәби нәинки районда еләчә дә республикада габагчыл мәктәбләр сырасында иди. Г.Байрамов дәрин вә һәртәрәfli жүксәк мәдәнијјәти вә милли тәәсүбкешлији илә зијалылар арасында һөрмәт газанмышдыр. 1988-чи ил ермәни сеператчыларынын вәһшилији түгјан етдији вахт Нәриманлы вә она гоншу кәндләрдән мүһарибә, әмәк вә партија ветеранларындан ибарәт һејәти Москваја шикајәтә кәндәрилмәсини тәшкит етдијинә көрә район рәһбәрләринин һејли тәзјигинә мәруз галмышдыр. О, ССРИ Журналистләр Иттифагынын (һазырда Азәрбајчан Журналистләр Бирлијинин) үзвүдүр. Дәфәләрлә кәнд вә район советинин депутаты сечилмишдир.

Мәлүм һадисәләрдән сонра Бақы шәһәринә кәлмиш әввәлчәә Космик Тәдгигатлар Елм Истәһсалат бирлијиндә сосојолоји тәдгигатлар үзрә апарычы мүһәндис ишләмишдир.

Гәнбәр мүәллим 1992-чи илдән индијәдәк Азәрбајчан Гачынлар Чәмијјәтиндән Мәсүл катиб ишләјир. Гачынларла бағлы ермәни вәһшилијини әкс етдирән материалларын топланмасында вә бу материалларын мүхтәлиф бејнәлхалг тәшкитатларын мөтбу органларында ишыгландырмагда чох фәјдалы иш апарыр.

Гәнбәр мүәллим бөјүк бир аиләнин башчысыдыр. 7 өвладынын һамысы али тәһсил алыб. Бөјүк оғлу Шаһин Байрамов БДУ-ни фәргләнмә диплому илә битириб, Москвада аспирантурада охумуш, физика-ријазит елмләри намизәдидир, һазырда Н.Нәриманов адына АТУ-нун тибби вә биолоји физика кафедрасында досент вәзифәсиндә чалы-

шыр. Шөвги - Дөвләт Автомобил Мүфәттишлижинин баш инспектору вәзифәсиндә ишләјир, полис баш лейтенантыдыр. Сүбһи - Азәригаз СЧ-дә шөбә рәисидир. Гызлары - Мәтанәт вә Жүлрүбә тибб бачысы, Елнарә вә Һүснијјә мүәллим сәнәтини сечмишләр.

Гәнбәр мүәллим нәвәләри илә бирликдә.
Солдан: Гурбан, Орхан, Анар вә Чавид.

АСИМ ЈУСИФ ОҒЛУ БАЈРАМОВ

ПОЛКОВНИК

1952-чи илин март ајынын 11-дә Көјчә маһалынын Нәриманлы кәндиндә анадан олуб.

1973-чү илдә Азәрбајҗан Нефт-Кимја Институтуну битирдикдән сонра һәрби хидмәтә чағырылыб.

1979-чу илдә Бакы Али Командирләр Мәктәбини, сонра исә 1982-чи илдә ССРИ Силаһлы Гүввәләри Баш Гәраркаһы Курсуну битириб.

Һәрби фәалијјәтә Батумидә забит-лейтенант рүтбәсиндә башлајыб. 1977-1982-чи илдә Көнчә шөһәр Һәрби Комиссарлығында мүхтәлиф вәзифәләрдә ишләјиб. Сонра 1982-1991-чи илләрдә Минкәчевир Шөһәр Һәрби Комиссарлығында фәалијјәт кәстәриб. 1991-чи илдә Көнчә шөһәринә гајыдарак Кәпәз районунда Һәрби комиссар мұавини кими фәалијјәтини давам етдириб.

1992-1995-чи илләрдә Гарабаг мұһарибәсиндә мүхтәлиф бөлкәләрдә олуб. 1992-чи илдә Лачын

коридору дөјүш әмәлијјатында, 1994-чү илдә Агдәрә истигамәтләриндә кедән дөјүшләрдә иштирак етмишдир.

1995-чи илдә бир нечә ај Газах Гарнизонунун Һәрби Полис рәиси вәзифәсиндә ишләдикдән сонра һәммин илин ијул ајындан етибарән Шәмкир рајон һәрби комиссары вәзифәсиндә ишләјир.

1997-чи илдә полковник рүтбәси верилмишдир.

ССРИ-нин вә республикамызын бир чох медаллары илә тәлтиф едилмишдир.

Оғлу Асим вә аиләси

ИЛГАР СӘФИЈАР ОҒЛУ МУСАЈЕВ

ПОЛКОВНИК

1959-чү ил ијун ајынын 27-дә Ермәнистан Республикасынын Басаркечәр рајонунун Нәриманлы кәндиндә зијалы аиләсиндә доғулуб.

1976-чы илдә Бақыдакы 36 N-ли орта мәктәби битириб. Һәммин или БДУ-нун һүгүг факултәсинә гәбул олуб. 1981-чи илдә университети битирәрәк һүгүгшүнас ихтисасына јијәләниб.

1981-чи илин нојабрн ајындан тәјйатла Азәрбајҗан Республикасы ДИН-ә кәндәрилиб. Һәммин илдән Сабунчу РПИ-дә мүстәнтиг, баш мүстәнтиг вәзифәләриндә чалышыб.

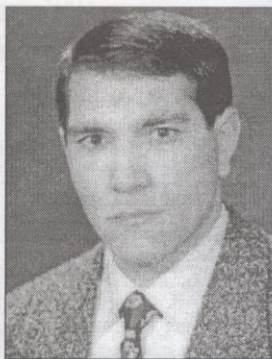
1995-чи илин октјабр ајындан Нәсими рајон Полис Идарәсинин истинтаг шөбәсинин рәиси вәзифәсиндә чалышыб.

1996-чы илин мај ајындан Абшерон рајон Полис Идарәсинин рәиси вәзифәсиндә чалышыр. Полис полковниқидир.

Евлидир, 1 ушағы вар.

**НУРУ
ЈУСИФ
ОҒЛУ
БАЈРАМОВ**

*тибб елмлери
доктору*

1963-чү илдә Көјчә маһалынын Басаркечәр районунун Нәриманлы кәндиндә анадан олмушдур.

Орта мәктәби әла гижмәтләрлә битирдикдән сонра 1980-чи илдә Н.Нәриманов адына Азәрбајчан Тибб Институтунун мүаличә-профилактика факүлтәсинә дахил олмуш вә 1986-чы илдә бу факүлтәни Чәрраһижјә ихтисасы үзрә фәргләнмә диплому илә битирмишдир.

1986-1988-чи илләрдә Азәрбајчан Тибб Университетинин 1-чи Чәрраһи хәстәликләр кафедрасында клиник ординатура кечмишдир. 1988-чи илдә И.М.Сеченов адына Москва Тибб Академијасында Чәрраһижјә ихтисасы үзрә аспирантураја дахил олмушдур. 1991-чи илдә аспирантураны вахтындан әввәл битирәрәк “Тәдгигатчы һәким” ихтисасы алмышдыр.

1991-чи илдә Москва Тибб Академијасында “Хроники остеомиелитләрин комплекс мүаличәсиндә комбинәолунмуш лазерләрин тәтбиги” адлы диссертасија мөвзусунун мүдафиә едәрәк тибб елмләри намизәди елми дәрәчәсини алмышдыр.

1994-чү илдә “Гарачијәр чәрраһижјәси вә Транс-

плантасијасы” мөвзулары үзрә елми тәдгигат ишләри апармаг вә “Ендоскопик вә Гастроентоложи Чәрраһижјә” үзрә практик тәчрүбә кечмәк үчүн Түркијә Республикасына езам едилмишдир. Түркијәдә Лүксәк Ихтисас Хәстәханасында, Башкәнд Университети Орган Нәгли Клиникасында вә Анкара Университети Чәрраһи Онколокија Бөлүмүндә елми тәдгигат ишләри апармыш вә практик тәчрүбә кечмишдир.

1996-1998-чи илләрдә Түркијәнин Лүзүнчү жыл вә Кырыккала Университетләринин Үмуми Чәрраһижјә кафедраларында Доссент доктор кими, кафедра мүдири вәзифәсиндә ишләмиш, кафедраларын гурулмасында, ендоскопик чәрраһижјәнин, гарачијәр чәрраһижјәсинин тәшкил едилмәсиндә иштирак етмишдир.

1999-чу ил 30 октјабрда “Гарачијәр резексијаларындан сонракы ағырлашмаларын прогнозлашдырылмасы вә профилактикасы” мөвзусунда диссертасија мүдафиә едәрәк тибб елмләри доктору елми дәрәчәси алмышдыр.

1999-чу илдән Азәрбајчана гајыдагаг Тибб Университетинин 1-чи Чәрраһи Хәстәликләр кафедрасында фәалијјәтини давам етдирир.

Дөрд китабын, 84-дән чох елми ишинг, 7 ихтиранын мүәллифидир.

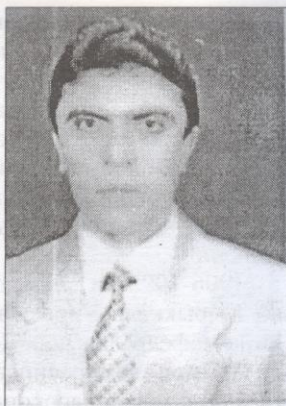
Гарачијәр көчүрүлмәси үзрә илк азәрбајчанлы мүтәхәссидир. Азәрбајчанда Ендоскопик чәрраһижјәнин баниләриндән биридир. Азәрбајчан, түрк, газах, өзбәк, латын, инкилис вә рус дилләриндә һазырладыгы вә 500-дән чох термини әһатә едән “Түркдилли халгларын гастроентоложи лүгәти” дүндә илк дөфә олараг түркдилли халгларын тибби терминләринин гаршылыгы шәкилдә верән китабдыр.

Евлидир, 2 ушағы вар.

ШАҲИН ГӘНБӘР

ОҒЛУ
БАЈРАМОВ

*физика-ријазийят
елмләри намизәди*

1963-чү илдә Көјчә маһалынын Нәриманлы кәндиндә анадан олуб. 1981-чи илдә М.Рәсулзадә адына БДУ-нин физика факултәсинә дахил олараг 1986-чы илдә университети фәргләнмә диплому илә битирмишдир.

Атасы Бајрамов Гәнбәр Әли оғлу Ермәнистанда танынмыш физика мүәллимләриндән саяьлырды.

Ш.Бајрамов 1986-чы илдә Азәрбајчан Елмләр Академијасы Әқинчилик Институтунда академик Ч.Ә.Әлијевин рәһбәрлик етдији Битки физиолокијасы лабораторијасында биофизик кими ишә башламышдыр. 1987-чи илдә Москвада ССРИ Елмләр Академијасынын Биофизика Институтунда тәчрүбә кечмәјә кәндәрилмиш, 1988-чи илдә орада аспирантураја гәбул олмушдур. 1988-1991-чи илләрдә ССРИ-дә биофизика елминин әсасыны гәјмуш алимләрдән бири, ССРИ ЕА-нын мүхбир үзвү, профессор М.В.Волкенштејнин рәһбәрлији илә моле-

кулјар биофизика сәһәсиндә тәдгигат иши апармыш, 1991-чи илдә “Биоложи системләрдә гидрофоб гаршылыгылы тәсирләр” адлы намизәдлик дисертасијасыны мұдафиә етмишдир.

Шаһин Бајрамов һазырда мурәккәб тибби биоложи просесләрин хәтти вә гејри-хәтти кинетикасы сәһәсиндә нәзәри тәдгигат ишләри апаран илк азәрбајчанлы алимләрдәндир.

О, ачыг биоложи просесләрин кинетикасында хәтти граф нәзәријәсинин, һабелә икилүләли графларын биокинетикада тәтбиг методларынын јарадычыларындан биридир.

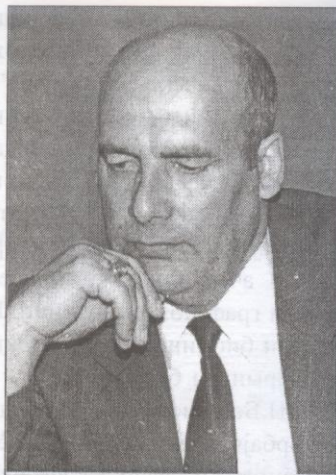
Ш.Бајрамов 1992-чи илдән Н.Нәриманов адына Азәрбајчан Дәвләт Тибби Университетинин тибби вә биоложи-физика кафедрасында чалышыр. О, ејни заманда АТУ-да фәалијјәт кәстәрән “Һүчәјрә патолокијасынын биокимјәви проблемләри” ЕТ лабораторијасынын груп рәһбәридир. 1998-чи илдән Бејнәлхалг Биофизикләр Чәмијјәтинин, 1996-чы илдән исә Азәрбајчан Биофизикләр Чәмијјәтинин үзвүдүр.

Ш.Бајрамов 1996-1998-чи илләрдә Түркијә Чүмһуријјәти Јүзүнчү Јыл Университетинә дә вәт олунараг орада Биофизика кафедрасынын әсасыны гәјмуш вә онун илк башганы олмушдур. О, 30-дан чох елми мәгаләнин вә елми-методик вәсаитләрин мұәллифидир.

Евлидир. Бир оғлу, ики гызы вар.

МАШАЛЛАХ ХУДУБӘЛИ

журналист

Улу Көчәнин гүдрәтлi сөз устады, шаир Хәстә Байрамәлинин аиләсиндә дүңјаја кәлиб. Орта мәктәби битирәндән сонра Азәрбајчан Дөвләт Университетинин (индики БДУ-нун) журналистика факултәсинин күндүз (әјани) шәбәсинә гәбул олуб...

Университети битирдикдән сонра “Язычы” нәшријјатында, сонра исә “Азәркитаб” бирлијиндә мүхтәлиф ишләрдә чалышыб..

Һал-һазырда Азәрбајчан Дөвләт Телерадио веришләри ширкәтиндә радио үзрә Баш програм директорунун муавини вәзифәсиндә ишләјир...

Илк мәтбуат фәалијјәтинә орта мәктәбин ашағы синифләриндә охудуғу вахтлардан башлајан Машаллах Худубәли сонралар мәркәзи гәзет вә журналларда, алманахларда, Дөвләт телевизия вә радиосунда ири һәчмли јазылары, веришләри илә

кениш охучу, динләјичи вә тамашачы күтләсинин рәғбәтини газаныб...

Јүзләрлә әдәби-бәдii, елми-публисистик вә ич-тимаи-сијаси характерли јазыларын мүәллифи кими өз чыхышлары илә республикамызда, ејни заманда Тәбриз, Урмија, Мараға кими бир чох о тајлы елләримиз арасында хүсуси һөрмәт газаныб...

Бу күнләрдә Азәрбајчан Дөвләт Телерадио Ширкәти дүңја журналисткасы аләминдә надир һадисә кими гијмәтләндирмәјә лајиг олан бир хәбәр алыб. Машаллах Худубәлинин ефирдә кедән вә фонотекада даим сахланылан онларла веришләриндән 2-нин “Һагт јолунда сусмазам мән” вә “Ја Гарабаг, ја өлүм” - гардаш Түркијәнин Истанбул шәһәриндәки “Сәлчуклу” сәсјазма фирмасында бәјүк тиражла компакт-диски бурахылыб.

Дүңјанын бир нечә өлкәсиндә Австријада, Алманијада, Франсада, Исвечрәдә, Түркијәнин өзүндә јайылан бу композисиялар дил, үслуб бахымындан әләвә һәм дә Гарабаг һәгигәтләрини чох объектв шәкилдә әкс етдирир.

Онун “Көјтүрк” нәшријјатында чапа верилән “Көјчәм, һәсрәтим мәним”, “Мәним сазлы-сөзлү дүңјам” китабларыны һәјәчансыз охумаг чәтиндир...

ГӘДИР АСЛАН

журналист-жазычы

Гәдир Тәјјар оғлу Асланов 1944-чү илдә Басар-кечәр рајонунун Нәриманлы кәндиндә дүнјаја кәлиб. Бакы Дөвләт Университетинин журналистика факултәсини битириб. 20 ил фасиләсиз олараг “Варденис” рајон гәзетиндә әдәби ишчи, кәнд тәсәррүфаты шәбәсинин мүдири вә мәс’ул катиб вә зифәләриндә чалышыб.

1988-чи илдә мә’лум һадисәләрлә бағлы Гәдир Аслан да Бакыја көчүбдүр. 1989-чу илдән Бакыда “Ишыг” нәшријјатында редактор кими ишә башлајыбдыр. О, “Коранбој гарталлары” адлы очеркләр китабына көрә Азәрбајҗан Мәтбуат Фондунун Фәхри фәрманына лајиг көрүлүбдүр. Мүһарибә мөвзусунда нәшр етдирдији китаблара көрә Гәдир Тәјјар оғлу Асланова 1995-чи илдә Гызыл гәләм мұкафаты верилибдир. Өмрүнүн 55-чи баһарыны јашајан Гәдир Асланын “Борчалынын гәһрәман оғлу” вә “Көјчә шәһидләри” китаблары да чапдан чыхмышдыр. Базырда Гәдир мүәллим “Гәдим Оғуз јурдунун милли гәһрәманлары” китабыны нәшрә һазырлајыр.

Гәдир Аслан һәмишә Бәләјли олмағы илә фәхр едир.

ФӘТУЛЛАҢ ӘБДУЛӘЗИМ ОҒЛУ АЛЫЈЕВ

Устад ашыг

1941-чи илдә анадан олуб. 1948-57 илә гәдәр орта мәктәбдә охујуб. 1966-чы илдә Б.Зәрдаби адына Кәнчә Дөвләт Педагожи Институтуну битириб. Ашыг кими устады Ашыг Әләскәрин оғлу ашыг Талыб олуб. Көјчә Ашыг мәктәбинин мүасиридир. Республикада ашыглыг сәнәтинин ән лајигли нүмәјәндәси Ашыг Әләскәр ирсинин давамчысыдыр. Азәрбајҗан ашыглар гурултајынын нүмәјәндәси сечилиб, дөфәләрлә фәхри фәрман вә дипломлалара лајиг көрүлүб.

Кәнчә шәһәр 5-сајлы мусиги мәктәбиндә фолклор-озан шәбәсиндә мүәллим ишләјир.

5 оғул, 3 гыз атасыдыр.

**НƏСРУЛЛАХ
ГАСЫМ
ОҒЛУ
НƏЧƏФОВ**

Гарабағ шәһиди

1954-чү ил август аяынын 13-дә Көјчәнин Басаркечәр рајонунун Нәриманлы кәндиндә анадан олуб. 1972-чи илдә һәмин кәнддә орта мәктәби баша вуруб. 1978-чи илдә М.Әзизбәјов адына Азәрбајчан Нефт вә Кимја Институтуна гәбул олунуб. Тәһсили баша вурдугдан сонра Нәриманлыја гәјыдыб. Зод гызыл мәдәниндә ишә башлајыб.

1988-чи илдә азәрбајчанлылары доғма јерләриндән зорла дидәркин дүшмәси илә әлағәдар олараг Бакыја көчмүшдү. О вахтдан Нефт Дашларында газ-компрессор стансијасында ишләмишдир. 1991-чи илдә дөрд нәфәр көрпә ушағыны гојараг көнүлү олараг Вәтәнин мүдафиәсинә јолланмышды. Онун илк дөјүш јолу Кәркичаһан вә Малыбәјли кәндләри истигамәтиндә олмушдур. 1992-чи ил февралын 5-дә Шушанын мүдафиәси заманы шәһид олмушдур. Ону һәмин илин феврал аяынын 7-дә Бакыда Шәһидләр Хијабанында торпаға тапшырмышлар.

**САРВАН
РҮСТӘМОВ**

ГАРАБАҒ ШӘҲИДИ

Рүстәмов Сарван Бајрам оғлу 1974-чү илдә Басаркечәрин Нәриманлы кәндиндә дүнјаја көз ачмышдыр. Атасы гардашсыз олдуғундан Сарван јери дүшәндә Бајрам мүәллимә үрәк-дирәк верәрәк дөјәрди:

- Өзүнү һеч вахт тәнһа һесаб етмә. Аллаһын вердији паја мин шүкүр. Биз һәм сәнин гардашын, һәми дә оғлунуг. һәјатымыз боју гуллуғунузда дурачаг, бир ататәк сизи көзүмүзүн үс-түндә сахлајачағыг.

Сарванын бу сөзләри Бајрам мүәллимә, анасы Сонаја дүнја гәдәр севинч кәтирир, онлар фираван һәјат сүрүр, һалал зәһмәтләри илә Көјчә маһалында өмүр-күн кечирирдиләр. Доланышачағлары да пис дөјилди. Истәдикләри гәдәр мал-һејван, гојун-гузу, тојуг-чүчә сахлајырдылар. Бағ-бағатлары чәннәти хатырладырды. Аиләнин хүсуси миник машыны да вар иди.

Јери дүшөндө, гонаг-гара кәлөндө Бајрам мүәллим гоншулугдакы Ашыг Фәтуллаһы сәслә-јәр, әмлик гузулардан бирини сечиб, машынын сәмтини “Гумла булаға”, “Сары јерә”, “Сөјүдлү-јә” дөндәрәрди. Чох вахт Сарван атасы илә јол јолдашы, сүфрә јолдашы олар, бирликдә чәрәк кәсәрдиләр...

1988-чи илин пајыз ајларындан бири иди. Бајрам мүәллим нәдәнсә мәктәбдән һәмишә-киндән тез кәлмишди, һалы чох пәришан иди. Баһар булуду кими долмушду. Нә динир, нә данышырды. Онун бу һалы һәјат јолдашы Сона-нын диггәтиндән јајынмады. Бајрам мүәллим-дән никаранчылығын сәбәбини сорушду. О, хеј-ли һејкәл кими јериндәчә донуб галды. Бу дәфә лап көврәлди, көзләринин јашыны сахлаја бил-мәди. Дәриндән аһ чәкиб деди:

- Ај Сона, сән чәрчивәдәки түтүн јарпағлары-на гуллуғ етмәјини бир јана гој, јаваш-јаваш ев-ешикдә јыр-јығыш ејлә, бу күн Басаркечәрдә әлә кечән азәрбајҗанлылары ермәниләр шил-күт ејләјибләр. Мәнчә доғма јурду тәрк едәчәји-миз күн о гәдәр дә узагда дејил...

Бајрам мүәллим билдирди ки, мәктәбдә мү-әллимләр јекдил фикрә кәлибләр ки, Москваја телеграмлар вурсун, кәнддән “мәркәзә” шика-јәт үчүн 2 нәфәр нүмајәндә кәндәрилсин.

Атасынын бир андача икигәт олуб дәли-ди-ванәјә дөнмәси Сарваны бәрк нараһат етди.

Күнләрин бир күнүндә исә Бајрам мүәллим дә

көч карванына гошулду. Вахт тапыб Сарванла кәнд гәбирстанлығына јолланды. Ичин-ичин говрулуб инилдәди. Сон дәфә мәрһум атасы Алы кишинин, әмиси Әвәз мүәллимин, доғмасы Сәмәр халанын вә башгаларынын мөзар даш-ларыны әјилиб дуз кими јалады, әлвида-әлвида дејиб керијә баха-баха орадан араланды. Бај-рам мүәллим өлчүб-бичиб аиләсини Ханлар ра-јонунда мәскунлашдырмағ гәрарына кәлди. Көч машынынын јүкүнү Зурнабад дејилән бир кәндә төкдү. Әзү мүәллимлијә башлады, ушағлары-нын һәрәси исә бир ишин гулпундан јапышды. Чох кечмәдән ел адәти илә тој чалдырыб, еви-нә кәлин кәтирди. Оғлу Сарван Нәркиз адлы бир гызла аилә һәјаты гурду. Тојдан беш ај сон-ра исә Сарван ермәни хәјанәтинә дөзә билмә-јиб Гарабағ уғрунда дөјүшләрә јола дүшдү.

- Бабам Алынын ады Улу Көјчәдә диллә сөј-ләнилиб. О, һеч вахт ермәни гаршысында әјил-мәјиб. Мән Алынын нәвәсијәм, бабамын руһуну шад етмәк үчүн сон дамла ганымадәк вуруша-чағам...

Чох кечмәдән Сарванын сорағы Фүзули бөл-кәсиндән кәлди. О, нечә-нечә дөјүш әмәлијат-ларынын иштиракчысы олду, ермәни гулдурла-рына сарсыдычы зәрбәләр ендирди. Тале елә кәтирди ки, ганлы дөјүшләрдә синәси дүшмән күлләсинә туш кәлди. Кеч дә олса о, Бакы шә-һәриндәки хәстәханаларын биринә чатдырыл-ды. Бир нечә күн кечсә дә ағ халатлы өмүр ке-шикчиләринин сә’ји, јухусуз кечәләри һеч бир

нәтичә вермәди. Сарванын хәстәханада өмрүнүн 2-чи баһарында үрәји дајанды. Сон мәнзил исе јени јурд-Ханлар рајону олду.

Сарван кими бир оғул, бир икид итирсә дә, Бајрам мүәллим башыны дик тутур, сәбр едир, дөзүр...Јери дүшөндә исе дејир:

- “Нә кизләдим. Сарван фани дүнјадан өмүр карваны сүрөндөн сонра санки евимиз зүлмәт гаранлыға бүрүнүб. Тәсәлли тапырам һәрдән. Бу гаранлығда бир ишыг үзү көрүрәм. Сән халг јолунда гурбан кетмисән. Бирчә бу мәнә тәсәллидир. Инди Сарван тәк мәним јох, милјонларын оғлудур, бүтүн одлар јурдунун өвладыдыр. Чүнки Сарван балам милләт јолунда, һагг јолунда чаныны фәда етди. Сон нәфәсиндә “Вәтән”, “Көјчә” - дејиб көзләрини јумду.

Бу јазы Гәдир Асланын “Көјчә Шәһидләри” китабындан көтүрүлүб.

ИЧИНДӘКИЛӘР

Үрәјин ше'р јүкү.....	3
Билирәм.....	6
Көзләр.....	7
Досту имтаһана чөкөсән керәк.....	8
Даһа.....	9
Олмасајды.....	10
Көрдүнмү.....	11
Дағлар.....	12
Сазым.....	13
Кәлмишик.....	14
Көјчәнин.....	15
Кетдик.....	16
Саламлары вар.....	17
Едәсән.....	18
Көзәл алма.....	19
Көнүл.....	20
Көндөр кәлсин.....	21
Өвөзиндә.....	22
Кәлин.....	23
Кәлинин чавабы.....	24
Газанырам.....	25
Дөндөрир.....	26
Дағлар.....	27
Дағлар.....	28
Гызлар.....	29
Јана дур.....	30
Јелли.....	31
Ағлады.....	32
Јадыма дүшдү.....	33
Дүшүбдү.....	34
Чыхыбдыр.....	35
Ондан ајрыл.....	36
Инчимәсин.....	37
Көндөр.....	38
Гочалмаз.....	39
Талан һа дејил.....	40
Јетишмир.....	41
Е'тибарсыз.....	42

Чөл чејраны.....	43
Нечәди.....	44
Олармы.....	45
Сәнин.....	46
Бәхтим.....	47
Нәдәндир ај гыз.....	48
Өлләм.....	49
Дағлар.....	50
Јазардым.....	51
Көрмүшәм.....	52
Дәјмә.....	53
Көрүм.....	54
Моллалар.....	55
Олубду.....	56
Сүлһ вә мұһарибә.....	57
Ичәндә.....	60
Дурма кәл.....	61
Кәр.....	62
Чағырын мәни.....	63
Дағылды.....	64
Үрәјимдәди.....	66
Илләр дүшдү јадыма.....	67
Хәбәр кәтир.....	68
Кәјчә.....	69
Көрүндү.....	70
Көрүшәк.....	71
Дағлар.....	72
Хәбислик дүшмәнин мајасындады.....	73
Нејним.....	74
Һајыф.....	75
Тәһлә.....	76
Көрдүм.....	77
Кәлмишәм.....	78
Шаһы Мәрдан.....	79
Ај гыз.....	80
Гарын јери зирвәсиди дағларын.....	81
Күнүдүр.....	82
Дәсмалы.....	83
Дағлар.....	84
Дүшүбдү.....	85

Јериди.....	87
Мұбарәк олсун.....	88
Онданды деди.....	89
Көрмәдим.....	90
Кәлмәди.....	91
Ај Хәлил мұәллим.....	92
Ај Јусиф мұәллим.....	93
Кәлир.....	94
Кәзлә.....	95
Галарсан.....	96
Хош кәлибсиниз.....	97
Әләскәр.....	98
Көрәндә.....	99
Өмрүн узун вә гыса јоллары.....	100
Һүсејнгулағалы-Нәриманлы.....	103
Сәфјар Бәјләр оғлу Мусајев.....	131
Гурбан Балы оғлу Бајрамов.....	134
Әвәз Муса оғлу Асланов.....	136
Гәнбәр Әли оғлу Бајрамов.....	138
Асим Јусиф оғлу Бајрамов.....	141
Илгар Сәфијар оғлу Мусајев.....	143
Нуру Јусиф оғлу Бајрамов.....	144
Шаһин Гәнбәр оғлу Бајрамов.....	146
Машаллаһ Худубәјли.....	148
Гәдир Аслан.....	150
Фәтуллаһ Әбдүләзим оғлу Алыјев.....	151
Нәсруллаһ Гасым оғлу Нәчәфов.....	152
Сарван Рүстәмов.....	153

Elektron nəşr - ISBN: 978-9952-536-25-6

Китабдакы шәчәрәләрин тәртибчиси
Играр Јусифоглудур

Јығылмаға верилмиш 25.03.2000

Чапа имзаланмыш 22.06.2000

Нәшрин форматы 70 x 90 1/32

Офсет кағызы N-1. Офсет чап үсулу

Шәрти чап вәрәги 5,83

Тиражы-500

Сифариш 129

Гијмәти мугавилә илә

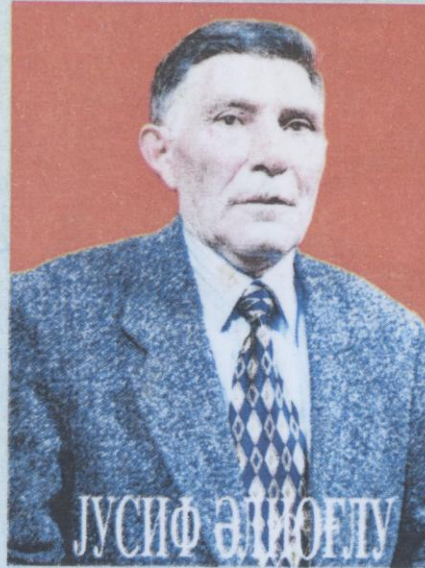
Азәрбајҗан Республикасы Мәтбуат вә

Информасија Назирлији

“Шәрг-Гәрб” нәшријјаты, Баки

шәһәри, Бәјүк Гала күчәси, 41.

1 Сајлы Баки Китаб мөтбәәси. Баки
шәһәри, Ә.Бајрамов күчәси, 3.

Уч ај гартал, сөнө јохду гадаға,
Кет, бизим еллөрдөн бир хәбәр кәтир.
Сејр елә Көјчәни башдан-ајаға
Өзүн көзләринлә көр, хәбәр кәтир.

Ахтар Әләскәри мәрһәмәт илә,
Бу чархы-дөврандан шикајәт ејлә,
Мүгәддәс јерләри зијарәт ејлә
Дурурму Дашкәнддә, пир хәбәр кәтир.

Јусифәм, Вәтәнин фәрағындајам
О елин, обанын сорағындајам,
Атамын мөзары марағындајам
Долан күмбәзинә, кир хәбәр кәтир.